AZTAG
JOURNAL ARMÉNIEN
B. P. 587
BEYROUTH, Liban

Directeur - Propriétaire
HAIG BALIAN

ԳԻՆԸ
ՍԻՐԻՈՅ տար. 425, վեցամսեայ 225 Ս. Դ.
ԱՐՏԱՍԱՀՄ. տարի 6, վեցամսեայ 4 տոլար
Տնօրէն - Խմբագիր՝ ՀԱՅԿ ԳԱԼԻԱՆ

ԱԶԳԱՍ

ազատ

جريدة سياسية ادبية اقتصادية حرة

ԵՐԿՕՐԵԱՅ ՀԱՅԱԹԵՐԹ
ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԳԻՏԱԿԱՆ

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 20 1931
ԳԵՆԴԷ ՀԱՏԸ 3.50 Ս.Դ.

Ե. ՏԱՐԻ | Ամէն առաքում պէտք է ընել թերթիս տնօրէնին հասցէին | ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ՝ ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ, ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ԵՒ ՇԱԲԱԹ ՕՐԵՐԸ | Ձեռագրակուած ձեռագիրները եւ չեն վերադարձուիր | Թիւ 77 (522)

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱԻԱՐԸ

Պոլսոյ «Միլլիէթ» թերթի 13 Հոկտեմբերի թիւին մէջ, թղթակից մը հետեւեալը կը գրէ Տէօրթ-Եօլի և իր նարինջներուն մասին.

«Տէօրթ-Եօլ նարինջի աշխարհ մըն է։ Գագաթ շրջանին մէջ պտղատու նարնջենիներու թիւը 97,545 կը հաշուուի։ Այս ծառերէն տարեկան 60—70 միլիոն նարինջ կ'արտադրուի եւ այս կերպով մեծագումար դրամ կը մտնէ Տէօրթ-Եօլ։ Կուսակալութեան երկրագործական տնօրէն Ալի պէյ և մասնագէտ պաշտօնեաներ գիշերը ցերեկին խառնելով կ'աշխատին այս օրինաւոր պտուղի աճումին և մշակութեան։ Տէօրթ-Եօլի նարնջի պարտէզները, մարդուն ուշադրութիւնը ուժգնօրէն իրենց վրայ կը կեդրոնացնեն և կը գրաւեն, կարծես զմրուխտակուռ դրախտի մը պատկերը եղած ըլլային։

«Քաղաքի բնական գեղեցկութեան հետ ներդաշնակ այս օրինաւոր պտուղը տարին 400,000 ոսկի մուտք մը կ'ապահովէ քաղաքին, բայց հակառակ այս իրողութեան ժողովուրդը հարուստ և երջանիկ չէ։ Տէօրթ-Եօլի նարինջները, իրենց հօտով ու ջրոտ ըլլալու հանդամանքով աշխարհի ոեւէ մէկ մասին մէջ գտնուողներէն անբաղդատելիօրէն գերազանցելի են։

Եւ այդ դրախտանման հայրենիքի տէրերը և օրինաւոր պտուղի մշակներն ու սերմնացանները հայերն են, որոնք ամբողջ դար մը շարունակաբար ենթարկուած են թիւրք ժողովուրդի ատելավառ թշնամութեան և նախանձին։ Թիւրքը անատակ արտադրելու և ստեղծագործելու, հինէն ի վեր մակաբոյծի պէս ապրած է ուրիշներու աշխատանքի արդիւնքով։ Քանիցս հազարաւորներու հասնող թիւրք խուժանը տմարդիօրէն յարձակում գործեց այդ արծուերոյսին վրայ, ուր 15,000է աւելի հայութիւն մը կ'ապրէր և կ'արտադրէր, սակայն անյաջող մը-նաց իրագործելու իր հրէշային ծրագիրը՝ քար ու քանդ ընելու գեղեցիկ Տէօրթ-Եօլը և բնաջնջման ենթարկելու անոր բնակչութիւնը։ Ոչ մէկ անգամ թիւրքը կրցաւ ոտք կոխել Տէօրթ-Եօլի հողին վրայ, իր էջս գարու բարբարոսային յարձակումներու ընթացքին։ Տէօրթ-Եօլցին միշտ բարձր պահեց իր ազգային արժանապատուութիւնը, ինքնապաշպանութեան հրաշալի օրինակ մը դառնալով հալածական հայութեան։

Բայց զինադադարի յաջորդող քաղաքական աննպաստ պայմաններն ու մեծ տէրութեանց հետեւած կեղծ քաղաքականութիւնը պատճառ եղան երկրորդ անգամ ըլլալով պարտադրելու Տէօրթ-Եօլցին որ արժանանայ Կիլիկիոյ հայութեան ճակատագրին և բորենիներու ոտնակոխն դարձնէ իր սիրելի հայրենիքը։

Ըստ իր բնածին յատկութեան, թիւրքը, շատ կարճ ժամանակի մը ընթացքին աւերակ դարձուց Տէօրթ-Եօլը և անմշակ թողուց անոր պարտէզները։ Թիւրք գաղթականները, որոնք այսօր տէրը դարձած են Տէօրթ-Եօլի պարտէզներուն, բոլորովին անխնամ թողուցին նարնջենիները և երկու տարուան ընթացքին չորցուցին 25,000 պտղատու ծառեր և 30,000է աւելի ալ նոր տունկեր։ Որով այսօրուան 97,545 հաշուած նարնջի ծառերուն թիւը ժամանակին 200,000է աւելի կը հաշուէր, իսկ տարեկան բերքը մինչև երկու միլիոն։

Տարեկան մօտ կէս միլիոն ոսկի բերք ապահովող այս մեծ հարստութիւնը միայն մէկ մասնիկն է հայկական անսահման աւարին, որ, Թիւրքիոյ բոլոր մասերուն մէջ գրաւուեցան թիւրքերու կողմէ։ Հայ բազուկներով ուռճացած ընդարձակ պարտէզներ ու դաշտեր և հայապատկան թանկարժէք կալուածներ բռնագրաւուած են թիւրք կառավարութեան կողմէ, առանց ամենաչնչին հատուցման։ Եկեղեցիներ ու դպրոցներ զօրանոցներու և ախոռներու վերածուած են։ Վերջապէս միլիոնաւոր ոսկիներ արժող հայկական հսկայ հարստութիւն մը կողոպտուած է այսօրուան քէմալական կառավարութեան և իր ժողովուրդին կողմէ։

Սակայն ուշադրութիւն ըրէք և կարդացէք «Միլլիէթ»ի թղթակցին տուած տեղեկութիւնները։ «հակառակ անոր որ տարեկան 400,000 ոսկի մուտք կ'ապահովէ քաղաքին նարնջի բերքը, բայց ժողովուրդը հարուստ և երջանիկ չէ»։ Այո՛, թիւրքիոյ բոլոր մասերուն մէջ երջանիկ և հարուստ չէ թիւրք ժողովուրդը և կը տառապի անօրինակ ցաւէ մը։ Իր ցաւերուն դարմանն չեղան հայկական աւարները և ոչ ալ իր անօթութիւնը գոհացուցին կողոպուտները։

Էյ թիւրքեր, ի զուր երջանկութիւն և հանգիստ մի փնտռէք ձեր սեղապարտ խիղճերուն համար։ Դուք որ դեռ մինչև այսօր կը շարունակէք հալածել այն ժողովուրդը որուն ամբողջ հարստութիւնը բռնագրաւելէ վերջ իր տունէն ու տեղէն զրկեցիք, պիտի քաշէք ձեր անմարդկային արարքներուն պատիժը։

Հայ Կաթողիկ Կաթողիկոսական ընտրութիւնը վերջացած.

(Մանրամասնութիւնք երկրորդ էջ)

ՀԱՐԱՒԱՅԻՆ ՍԱՀՄԱՆԸ

ՀԱՅԵՐԸ ԻՆՁՈՒ ԿԸ ԲԵՐՈՒԻՆ ՍԱՀՄԱՆԱԳԼՈՒԽ ԵՒ ԿԸ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԻՆ

Ցեղոյ, ազգայնական և ցեղային տեսակէտով բոլորովին թրքաբնակ վայրերու, Սիւրիոյ սահմաններուն մէջ առնուիլը, Ազգաժողովի հոգատարութեան տուած իմաստին բոլորովին չի՛ հակասեր։ Բայց այս պարագային մէջ ազգաժողովին տրուած խոստումէն աւելի «Մեծագոյն Ֆրանսա»ի տեսակէտը խընդրոյ առարկայ է։ Եթէ լսենք Ֆրանսացի խմբագրին սրտի ձայնին՝ կ'զգանք որ ոչ միայն Այնթապի, Մարաշի, Առանայի և Կիլիկիոյ, այլ և Էնկիւրիի և Սրվազի՝ Սիւրիոյ հոգատարութեան չենթարկուելուն կը ցաւի։

Զինուորական և տնտեսական տիրապետութիւնը Ֆրանսայի անցնելէ յետոյ, բոլոր գրիչները, գաղթավայրի սուիններու վերածուեցան։ Կարդացէք Մատամ Կոլէռի նոր հրատարակած «Թրքական խնդիր» անուն գիրքը, ու բոլորովին փոխուած պիտի տեսնէք մեր այս բարեկամը։ Կոլիռ հանրի, մասնաւորապէս Անգլիացիներու վրայ կը յարձակի և Ֆրանսայի Արեւելքի մէջ տարածուելուն զանոնք արգելք կը նկատէ։

Դառնանք դարձեալ մեր նիւթին։ Դրքին հեղինակը բնաւ չհաւանիր վերջին անգամ գծուած մեր հարաւային սահմանագլուխին, ու կ'ըսէ որ այս սահմանը Ֆրանսայի համար շատ վնասաբեր եղած է։

«Ասիոյ ներքնաշխարհին համար կարեւոր դուռ մը եղող Խաքէնտրունի նաւահանգիստը, թրքական թնդանօթներու ազդեցութեան տակ մնած է։ Հալէպն ալ միեւնոյն վտանգին տակ մնացած է։ Նիւսկպին երկաթուղիի հարաւակողմը գտնուելով, մեր ներկայացուցիչները կացութենէն անտեղեակ ըլլալնուն, այդ վայրը թիւրքերուն թողուցին։ Սահմանագլուխը այնպիսի ձեւ մը առաւ որ, վակոնին ձախ դուռը թիւրքիա, աջ դուռը Սիւրիա կը բացուի»։

Այս տողերը կարդացուած ատեն, մարդ կը փորձուի հաւատալու որ Սիւրիա Ռէնի եզերքը եւ թիւրքիա Դերմանիոյ մէջ կը գտնուի։ Բոլոր քննադատութիւնները կ'ըլլան Ֆրանսայի հաշուոյն և փնտռուածը Ասիոյ ներսերը յաջողցող համբաւներուն Ֆրանսացիներու ձեռքը գանուիլն է։ Թիւրքերը սպիտակ ցեղէն չնկատող Ֆրանսացի խմբագիրը, սահմանագլուխին վրայ գտնուող կարգ մը ցեղերը սպիտակ ցեղ և Ֆրանսայի բարեկամ ցոյց տալով, ի դէպ պատերազմի ասոնք Ֆրանսացիներու համար կարեւոր այժ մը կը նկատէ։

(2) (Շար.)

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ՎՐԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

ԸՆԴՀԱՐՈՒՄՆԵՐ ՏԵՂԻ ԿՈՒՆԵՆԱՆ

Ապստամբութիւն Կովկասի մէջ

Թիֆլիս.— Պօրչալուայի խռովութիւնները զսպուեցան, ահա նոր ըմբոստութիւններ ծագեցան շատ մը նաւահանգիստներու մէջ, մանաւանդ արեւմտեան վրաստան։ Արիւնահեղ կռիւներ տեղի ունեցան սովէթ. զինուորներու և ըմբոստներու միջև որոնք երկու կողմին համար ալ մեծ կորուստներ պատճառեցին։ Անկարելի է որոշ կերպով հաշուել այս կորուստները, որովհետև կառավարական իշխանութիւնները կը կղզիացնեն ըմբոստ շրջանները։ «Զարիա Վոսթօք» պաշտօնաթերթին մէջ հրատարակուած գեկոյցի մը միջոցաւ կարմիր բանակի սպայակոյտը կը պնդէ թէ դժուարութիւնները հարթուած են և ըմբոստները զսպուած։ Սակայն ան կը շարունակէ օգնական այժեր ղրկել այդ շրջանները։

Կովկասեան միւս երկիրներն ալ խաղաղացած չեն։ Ատրպէյճանի և Հայաստանի մէջ նորէն ծագեցան այն խռովութիւնները որոնք տեղի ունեցած էին գործադուլներէ յետոյ եւ զսպուած էին անցեալ գարուն։ Հիւսիսային Կովկասի մէջ, սովէթ. շէֆերու ոսկանութիւններ կը պատահին յաճախակի կերպով։»

ԶԷՆԸՆԿԵՑՈՒԹԻՒՆ

Մ. Նահանգներ եւ Եւրոպայի Ապահովութիւնը

Ազգերու Դաշնակցութեան ժողովին մէկ յանձնախումբին մէջ Ամերիկեան կառավարութեան ներկայացուցչի մը ներկայութիւնը խորհրդանշական դիպք մըն է շատ մը տեսակէտներով։ Նախ, այս կ'ապացուցանէ թէ քանի մը տարի առաջ մտերմութիւնը երեւակայել անգամ կարելի չեղող մերձաւորութիւն մը առաջ եկած է Միացեալ Նահանգաց և Ազգերու Դաշնակցութեան միջև։ Ժընէվի մէջ կարեւոր ոեւէ բան չանցնիր առանց որ Միացեալ Նահանգները ընդունին մասնակցիլ ատոր և նոյն իսկ առանց որ անոնց պահանջին զայն։

Ազգերու Դաշնակցութիւնը իր սկզբնաւորութեան տարիներուն ընթացքին այնքան տուժեց Միացեալ Նահանգներու հակառակութենէն որ այսօր չկրնար չնորհաւորել ինքզինքը անոնց բարեկամութիւնը չտեսած ըլլալուն պատճառաւ։ Նոյն իսկ վերջին Զինա-Ճաբոնական վէճին ընթացքին, այն դիւթիւնը որով Ազգերու դաշնակցութեան խորհուրդը կարողացաւ Մանչուրիոյ խնդրին շուրջ չփճան մէջ մտնել Վաշինկթընի հետ, բոլորովին կը բարեփոխէ Ազգերու Դաշնակցութեան գործունէութեան պայմանները և կ'աւելցնէ իր ազդեցութիւնը։

Զէնընկեցութեան հողին վրայ է որ այս աշխատակցութեան կենսական ըլլալը ի յայտ եկաւ։ Միացեալ Նահանգները շատ խիստ կերպով կը շահագրգռուին զէնընկեցութեամբ և անոնց հանրային կարծիքը պիտի դատէ Ազգերու Դաշնակցութիւնը այս հողի վրայ իր ստանձիք արդիւնքներուն համաձայն։ Երբեք չպիտի զարմանայինք եթէ դեսպանաժողովի մը զուտ յաջողութիւնը զօրացնէր և փութացնէր կարծիքի այն շարժումը որը Ամերիկայի մէջ ուրուագծուելու վրայ է Ազգերու ժողովին մէջ մրցանելու ի նպաստ։ Ընդհակառակը, վեհաժողովի ձախողութիւնը այս և ուրիշ շատ մը տեսակէտներով ադիտաբեր պիտի ըլլար։

Ազգերու Դաշնակցութիւնը գիտէ ասիկա. սակայն, ան գիտէ նաև թէ դեսպանաժողովի ձախողութիւնը կամ յաջողութիւնը միանակ իրէ կախում չունի. ասիկա որոշ չափով կախում ունի Միացեալ Նահանգներէն։ Գ. Հիւ Ուիլսընի երրորդ յանձնախումբի մէջ ներկայութիւնը կը հաստատէ զայս։ Զինամեց առժամեայ հանգամանք ունեցող դադարի մը համար իսկ անկարելի պիտի ըլլար ամենափոքր յանձնառութիւն մը առանալ Անգլիայէն եթէ Միացեալ Նահանգները չմասնակցին ատոր։

Բայց այս իսկ շատ աւելի ընդհանուր սկզբունքի մը մէկ նեղ կիրառումն է։ Զէնընկեցութեան վեհաժողովին մէջ Միացեալ Նահանգաց խաղալիք լաւ կամ գէշ դերը հասկնալու համար, նկատողութեան առնելու է ապահովութեան խնդիրը։ Գ. Գրիան զայն վերջին օրերը բացատրեց Ազգերու խորհրդաժողովի բեմին վրայ և ամէն ոք հասկցաւ թէ իր ճառը ուղղուած էր Ամերիկայի և թէ ասիկա բանակցութեան տարր մը կը կազմէր նոյն իսկ։

Ամէն ոք կը յիշէ որ Լոնտոնի դեսպանաժողովի նախօրեակին Ֆրանսան յստակ կերպով յայտնած էր թէ իր հաւատարմութիւնը կախում պիտի ունենար իրեն երաշխաւորած ապահովութեան տրամադրութենէն։ Այս յայտարարութեանց ուշադրութիւն չտրուեցաւ Վաշինկթընի մէջ։ Լոնտոնի ամերիկեան պատուիրակութիւնը անակնկալի առաջ գտնուելով ինքզինքը չկրցաւ շինել դիրք մը բռնել, և համաձայնութիւնը ձախողեցաւ։

Պէտք չէ որ այս սխալը կրկնուի։ Ֆրանսան՝ իր յիշատակագրին և Գ. Գրիանի ճառին միջոցաւ նորէն արժեցուց իր փաստերը։ Վաշինկթընի մէջ անտարակոյս չանցաւ ասիկա և ամերիկեան պատուիրակութիւնը զէնընկեցութեան դեսպանաժողովէն պիտի գայ անոնց մասին վիճաբանելու պատրաստուած կերպով։

Մենք յաճախ ըսինք թէ «ապահովութիւն նախ քան զէնընկեցութիւն» ֆրանսական դէզը մեզի չափազանցեալ կերեւար, և ինչո՞ւ համար։ Այդ դէզը ազգաժողովին բեմին վրայ շատ զօրաւոր փաստերով մերժուեցաւ Գ. Կրանտիի, Լորտ Սէսիլի և Գ. Բուրթիւրի կողմէ։ Սակայն ինչ որ ալ ժամանի, սա իրողութիւնն մըն է որմէ ոչ ոք կարող է խուսափիլ. այսինքն թէ՝ ո՛չ մէկ ֆրանսական կառավարութիւն այս ժամուս չկրնար ընդունիլ իրական զէնընկեցութեան ծրագիր մը, եթէ ատոր փոխարէն չ'ստանար ապահովութիւն մը։

Ֆրանսայի և Եւրոպայի ապահովութիւնը կախում ունին Անգլիայէն նախ։ Սակայն, այս վերջինը՝ Ֆրանսայի հանրային կարծիքի հրամայողական պահանջներէն ոչ նուազ հրամայողական հանրային կարծիքի պահանջներու բերմամբ իր կողմէն չպիտի կրնար աւելի զօրացնել զայնքի պարտադրութիւնները կամ յանձն առնել նոր պարտաւորութիւններ եթէ ի փոխարէն չստանար Ամերիկայի կողմէ գրուած բացայայտ հաւատաքներ։ Այնպէս որ վերջ ի վերջոյ ապահովութեան խնդիրը որմէ կախում ունի զէնընկեցութեան դեսպանաժողովի յաջողութիւնը, իր լուծումը կրնայ գտնել Վաշինկթընի մէջ միայն։

Եւրոպան պէտք չունի որ Միացեալ Նահանգներէ դրական օգնութիւն մը խոստանան։ Սակայն, Եւրոպայի համար հարկաւոր է որ Միացեալ Նահանգները խոստանան թէ իր միջազգային պարտականութիւնները բռնաբարող պեռութեան մը օգնութեան չպիտի գան ո՛չ ուղղակի և ոչ ալ անուղղակի կերպով։ Եթէ չարակամ պեռութիւն մը առաջընթէ վստահ ըլլայ թէ չպիտի կրնայ սանալ ոեւէ եւրոպական կամ նիւթական օգնութիւն, Եւրոպայի մէջ Քշնամական յարձակում չպիտի պատահի երբեք։ Եթէ անաջգայ, Եւրոպան դիւրութեամբ ատոր հախեն պիտի դար իր իսկ միջոցներով։ Ընդհակառակը, որքան ատեն որ կասկածներ գոյութիւն ունենան Միացեալ Նահանգաց բռնելիք դիրքին մասին, պատերազմի վտանգը գոյութիւն կ'ունենայ, և մնացածը կանխատեսել անկարելի է։

Միացեալ Նահանգներէն պահանջուած երաշխաւորութիւնները կարող են առնել ձեւեր։ Արդէն, զէնընկեցութեան դաշնագրութեան ծրագրի մէջ ամերիկեան պատուիրակութեան պահանջին վրայ ներմուծուած են երկու յօդուածներ — 52 և 54 — որոնք կը պարունակեն խորհրդակցական հանգամանք ունեցող գաչինքի մը սաղմը. կարելի է բնորոշել սոյն սկզբունքը, և այս պիտի ըլլար արդէն բան մը։ Որովհետև եթէ վէճի մը ծագած պահուն Միացեալ Նահանգները և Ազգերու Դաշնակցութիւնը պայմանագրէն խորհրդակցին իրարու հետ։ Դժուարին չպիտի ըլլար լծորդել իրենց ազդեցութիւնը։

Այսու ամենայնիւ, Ֆրանսայի հանրային կարծիքին հանդէպ բաղձալի էր որ ամերիկեան կառավարութիւնը կարենար քիչ մը աւելի հեռու երթալ և յայտարարել կանխաւ թէ Բէլլոկի գաչինքի բռնաբարման պարագային նեցուկ չպիտի ըլլայ այն պետութեան որ այդ մեղապարտութեան յանցանքը կը գործէ և պիտի արգիլէ իր հպատակներուն որ դրամ փոխ տան անոր կամ պատերազմական պիտոյք ծախեն իրեն, և թէ ծովի վրայ չպիտի պնդէ իբրև չեզոք իր իրաւանց մասին։

Սոյն յայտարարութիւնը բաւական պիտի ըլլար Եւրոպայի ապահովութիւնը կրանիթի վրայ հաստատելու և զէնընկեցութեան դեսպանաժողովի յաջողութեան դեսպանաժողովի յաջողութիւնը, և մինչ այն չենա-ճաբոնական վէճին հանդէպ այնպիսի դիրք մը բռնէին որը երևնար իբրև երաշխաւորութիւն մը ապագային համար։

ՈՒԻԼԵԼՄ ՄԱՐԹԷՆ

(Ժուրնալ ՕՐ ժրնեվ)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՊԱՆԴԱՆՈՑՆԵՐԸ

Գրեց՝ ՖԱՒԶ ՊԷՑ ԷԼ ՂԸՍԷՑՆ

ՄԻՒԹԷՍԱՐԸՖԻ ՄԸ ԽՕՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ ՀԱՑ ԱԶԳՆԱԿԻ ՄԸ ՀԵՏ

Իսա Իւլ Այնէն Տէր Զօր եկած էր հայերու կարաւանը։ Միւթէսարբֆը ուզեց հայ աղջիկ մը սպասուհի առնել իր քով։ Նայեցաւ և գեղեցիկ աղջիկ մը տեսաւ. երբ մօտեցաւ անոր, աղջիկը դեղնեցաւ և գետին ինկաւ։ Միւթէսարբֆը բռնեց, ոտքի հանեց և զայն ղրկեց իր տունը։

Տուն վերադարձին Միւթէսարբֆը հարցուց անոր.

— Ինչո՞ւ վախցար.

— Ես մօրս և ուրիշ աղջիկներու հետ կուգայի չերքէզ ժանտարմայի մը հսկողութեամբ։ Ժանտարման դրամ ուզես մօրմէս։ Մայրս չուներիմ ըսաւ, բայց երբ սկսան չարչարել մեզ, մեր ունեցան 6 ոսկին տուինք։ Երբ դրամը առաւ ժանտարման, ըսաւ, «վայ անամօթ կին, ուրեմն մինչեւ հիմայ չես տրված հայերու գլխին եկածը. ես քեզ և բոլոր հայերը պիտի կրթեմ»։ Վերջը դաշոյնով

(Մանրամասնութիւնք երկրորդ էջ)

նով կտրեց մօրս ձեռքերն ու ոտքերը և դիս ալ քիչ մը անգին տանելով բռնութեամբ ու չարչարանքով բռնաբարեց. մայրս իր այդ վիճակին մէջ կը դիտեր այս տխուր տեսարանը։ Երբ դուն ալ մեծացար, վախցայ որ այդ ժանտարային պէս պիտի ընես։

ՀԱՅԵՐԸ ԶԻՆՈՒՈՐՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

Թիւրքեր, զինուորական տարիք ունեցող հայերը, նախ քան ջարդերը հաւաքած և զինուորական ծառայութեան մէջ առած էին։ Վերջը, երբ որոշեց ամբողջ հայութիւնը բնաջնջման և ջարդի ենթարկել, հայերը անջատեց իրենց բանակներէն և զանոնք ամէն բանպուռներու մէջ առաւ, ճամբաներու վրայ աշխատցնելու համար։ 8 ամիս աշխատցնելէ վերջ զանոնք, ձմրան անձրևներն ու ցուրտերը սկսան և կարելի չեղաւ օգտուիլ անոնցմէ։ Կառավարութիւնը հաւաքեց բոլոր հայ զինուորները Երզրուրումէն և Անատոլու բոլոր կողմերէն և ղրկեց Տիարպէքիր։

Երբ հայ զինուորներու գալստեան լուրը առնուեցաւ, Տիարպէքիրի կառավարութիւնը իր ունեցած ուժերը ղրկեց զանոնք դիմաւորելու։ Տիարպէքիր չնաւած, այդ խեղճ յոգնած ու դեղացող հարիւրաւոր հայ երիտասարդները դիմաւորուեցան գնդակի հարուածներով և առանց մէկ հոգի իսկ ողջ մնալու, բոլորը փոսուեցան գետին, դիակի բլուր մը կազմելով ճամբու երկայնքին։

Մէկ ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ ՀԱՄՄՕՐ 50 ՈՍԿԻ

Հայերու ամենամեծ դահիճը Տիարպէքիրի կուսակալ Բէշիտ պէյն է։ Ոչ մէկ թիւրք սարը չաի բաղմաթիւ հայեր սպաննեց և արիւն խմեց։ Երբ անոր պաշտօնանկութեան հրաման եկաւ, ամէն ոք ուրախացաւ և կարդ մը պահուած հայեր կրցան ազատ շունչ մը առնել և իրենց թաքստոցներէն դուրս ելնել։

Սակայն, Բէշիտ պէյ իր պաշտօնանկութեան հրամանը պահեց քանի մը օր և այդ միջոցին հապճեպ թափով մը նեռուեցաւ հայերու բնաջնջման։ Պահուած հայերը տարաբաղդուեցան։ Խիստ խուզարկութիւններ կատարուեցաւ ամբողջ քաղաքին մէջ։

Այդ խիստ փնտռտուքներու միջոցին, հայ մը, վախէն պատուելու ապատով տեղ մը փնտռեց և մէկ գիշերուան համար 50 օսմ. ոսկի տուաւ տեղացի յայտնի թիւրքի մը։

ԳԱՏՈՒԻ ՀԱՄԱՐ

Թիւրք պաշտօնեայ մը ինձ պատմեց.—

Օր մը քանի մը հովիներ տեսայ Տէր Զօրի մօտ, Եփրատի եզերքը, որոնք երկու հայ կիներ մերկացուցին։ Ես խրատեցի որ վերադարձնեն անոնց հագուստները, ամօթ է ըսի, բայց չվերադարձուցին։ Վերջը սակայն, կիները չուզեցին մերկ մնալ և իրենք զիրենք գետը նետեցին։

Ուրիշ կին մը ալ Տէր Զօրի մէջ, որ ծծկեր երեխայ մը ունէր գրկին մէջ։ Կը մուրար քաղաքի մէջ։ Ոչ ոք կրնար դրամ կամ նպաստ տալ անոր կառավարութենէն վախնալով։ Կինը երեք օր անօթի մնալէ վերջ, երեխան չուկան փողոցը նետեց և ինքն ալ դնաց ու նետուեցաւ Եփրատի մէջ։

5,000 ՍՊԱՍՈՒՀԻՆԵՐ

Տիարպէքիրի մէջ, որ մէկ տունը որ մտնես մէկէն մինչև հինգ սպասուհի կը դտնես։ Մինչև անդամ ամենահասարակ նպաստաւոր մը քանի մը քանի իսկ մէկ երկու հայ սպասուհի կը դտնուէր։

Մի միայն Տիարպէքիրի մէջ ըստ պաշտօնի եղող հայ աղջիկներու թիւը 5000 կը հաշուէր։

(9) (Շար.)

ԱՆԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆԸ
ԵՒՐՈՊԱՅԻ ԵՒ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՄԷՋ

Անգործութիւնը համաճարակի պէս տարածուեցաւ աշխարհի ամէն կողմերը և ամբողջ մարդկութիւնը կ'զգայ անոր դառն հեւաւանքները։ Մինչև համաշխարհային պատերազմը անգործութիւնը կր նկատուէր տեղական չարիք մը որ կը սահմանափակուէր պետութեան մը մէկ շրջանի մէջ և շատ կարճ ժամանակի ընթացքին ուրիշ մէկ շրջանէ նոր գործ մը կր բացուէր։ Այսօր այդ չարիքը հասած է մինչև հիւսիսային Ամերիկաները, տարածելով բազմաթիւ աղէտներ՝ թշուառութիւն, անօթութիւն, հիւանդութիւն, անձնասպանութիւն և մարդկային զանազան տեսիլներ։

Ներկայ անգործութեան տագնապը դժբաղդաբար մեծ համեմատութեամբ կը զարգանայ թէ՛ Եւրոպայի և թէ՛ ալ Ամերիկայի մէջ հաւասարապէս։ Անցեալի մէջ անգործ մէկը իր յոյսը կը դնէր արտագաղթի վրայ և օր մը ալ ինքզինքը կը նետէր օտարութեան մէջ։ Մենք գիտենք թէ այս ձեւով միլիոնաւոր գործաւորներ, արհեստաւորներ տեղաւորուած են նոր աշխարհներու մէջ, ապահովելով տեսական աշխատանք և ազատ մտածելութիւն։ Այժմ պետութիւններ փակած են իրենց դռները օտարի առջև աւելի չխոցոտելու համար անգործութեան տագնապը։

Պաշտօնական վիճակագրութիւններու համաձայն 20 միլիոնէ աւելի է անգործներու թիւը, որուն մէջ չեն մտներ այն երկիրներու անգործները որ չկան պետական յատուկ ժամիններ՝ վիճակագրելու անգործները։ Սրդ՝ եթէ հաշուենք որ իւրաքանչիւր անգործ բանուոր միջին 3 հոգիէ բաղկացած ընտանիք մը ունի, կ'ունենանք 60 միլիոնէ աւելի մարդկային կեանքեր՝ ենթակայ անմիջական թշուառութեան։

Եւրոպական մի քանի երկիրներու մէջ, յատկապէս Գերմանիոյ և Անգլիոյ մէջ, անգործները պաշտպանուած են պետութեան կողմէ։ Մասնաւոր փարչութիւններ կան պետական հակակշռի տակ, որոնք կ'ստանան տրամադրուած հիմնադրամները և նուազագոյն չափով կը բաշխեն անգործ բանուորներուն։ Օրինակ՝ անգլիական կառավարութիւնը մօտ 17 շիլինկ կը վճարէ շաբաթը իւրաքանչիւր բանուորին և եթէ ընտանիք ունի և զաւակներ օրը, 15 շիլինկ աւելի կը վճառէ, որ կ'ընէ մօտաւորապէս 200 ֆրանք։ Սոյն գումարով Անգլիոյ մէջ ընտանիք մը կարելի է նուազագոյն չափով շաբաթ մը ապրիլ։ Բայց այդ հիմնադրամը շատոնց լապառած է, ձգելով 100 միլիոնէ աւելի բաց մը։ Անգործներու թիւը Անգլիոյ մէջ հասած է ներկայիս 3 միլիոնի։

Գերմանիոյ մէջ 5 միլիոն անգործներ կը պարտին, Աւստրիոյ մէջ 400,000, Ֆրանսայի մէջ 350,000, Իտալիոյ մէջ 500,000 ևն։

Ամերիկայի մէջ ևս կացութիւնը չափազանց տխուր է։ Մօտ 6 միլիոն անգործներու կերակուր և հաց կը տրուի։ Կառավարութիւնը չ'ապահովէր անոնց ապրուստը և այդ ուղղութեամբ ալ ոչ մէկ օրէնք կայ։ Հոն, քաղաքային վարչութիւններ, օգնութեան կոմիտէներ և բարեգործական զանազան ընկերութիւններ կը կատարեն այդ գործը, որքան որ նիւթապէս կը հասնին կարգ մը հացի համար «պոչ» բռնող միլիոնաւոր անգործներու։ Ցիչենք Տիթրոյթ քաղաքը որ հարիւր հազարաւոր բանուորներ կ'ապրեցնէր, այսօր հացի կարօտ է։ Մօտ 200,000 անգործներ կը շրջին չուկաները։ Քաղաքապետութիւնը ցարդ բաշխած է անոնց 2 միլիոն տոլարէ աւելի գումար մը։

Անգործութեան պատճառները բազմաթիւ են և որոնց թիւը կր հասնի 240ի։ Ըստ Եւրոպական ելմտագէտներու։ Դիւնաւոր պատճառներէն կը նկատեն հաւասարակշիռ ընդհ. պատերազմը, տնտեսական վիճակի խանգարումը, պետութիւններու դրամական անկումները եւ նոնց անկայունութիւնը, միջազգային վարկերու ջնջումները, ճարտարարուեստի արտադրութիւններու յաւելումը ինչ արժանք, սուրճ, բամպակ ևն։

Ուէ՛ երկրի մէջ նոր օրէնք մը, տնտեսական նոր սեղմում մը անմիջական ազդեցութիւնը կ'ունենայ իր դրացի երկրի վրայ, յառաջ բերելով դրամական անկումներ և անկարելի դարձնելով երկու երկիրներու միջև վաճառականական փոխանակութիւնները։

Ո՞ր միջոցները պիտի մեղմացնեն անգործութեան չարիքի տարածքը որը անխուսափելիօրէն պիտի զարգանայ եթէ նուազ չափով բոլոր մեծ ու փոքր պետութիւններու դռները Եւրոպայի փոքրագէտներ կ'առաջարկեն կրգմիս վիճակագրական մարմին մը զանելու համար ճարտարարուեստական արտադրութիւններու և սպառումի գործերով, չափաւորել միջազգային տնտեսական մրցակցութիւնները և հակամարտութիւնները, աշխատիլ կայունացնելու ազգային դրամները, հեռացնել ապագայ պատերազմներու մղձաւանջները, կազմել միջազգային տնտեսական դաշնակցութիւններ բարեկամական զեղեր վրայ։

Ցիչուած ձեւերը և առաջարկները որքան ալ անգործադրելի տեսնուի ներկայիս բայց և այնպէս քանի տնտեսական տագնապը կը զարգանայ և անգործներու թանակը կր մեծնայ աշխարհի մէջ, պետութիւնները վերջ ի վերջոյ ստիպուած են նկատի ունենալ։ Այդ կը պահանջէ այսօր բոլոր ժողովուրդներու այ յաներու։ Իսկ հակառակ պարագային, մենք չատ կարճ ժամանակի մէջ կրկնապատկուած պիտի տեսնենք անգործներու թիւը։

Գ. ՍԱԶՃԵԱՆ

ՈՎ ԷՐ "ՀՐԱՆԴ ՃԱՆԻԿԵԱՆ,,
ՊԱՐՏԻԶԱԿՑԻ ՎԻՏԻՆ ԿԱՐԱՊԵՏ ԷՐ ԱՆՈՐ ԻՍԿԱԿԱՆ ԱՆՈՒՆԸ

Սելանիկեն Պ. Հայկ Գուլրուեան, հետեւեալ հետաքրքրական տեղեկութիւնները կը նաղորդէ, թիւրք դատաւորներու կողմէ «Դաճանակցական» անաբեկիչ» հռչակուած եւ Պոլսոյ ստչեւ, հերեական պարմանների տակ ինքնասպան եղած Հրանդ Ճանիկեանի ինքնասպանութեան մասին.—

Լուծելու հարար թրքական այս առասպելը և իրողութիւնը— ինչպէս որ է այսօրուան Ցունաստանի մէջ—Արևմտեան հարար, կոչուած հրատարակութեան տալ իմ դիտցածներս Հրանդ Ճանիկեանի մասին։

Հրանդ Ճանիկեանի բուն անունն է Վիթին Կարապետ, ընկ. ՊԱՐՏԻԶԱԿՑԻ, մօտաւորապէս 56 տարեկան։ Ցիչեալը Ընդհ. Պատերազմին չուզելով աքսորի ինքնապան ճամբան բռնել, լեռ բարձրացած է և պատերազմի ամբողջ տեւողութեան ընթացքին փախստական մնացած է լեռներու մէջ։ Իսկ հեղլեն գրաւման շրջանին, իբրև կամաւորական խումբի մը խմբապետ կռուած է հեղլեն բանակի կողքին, քէմալական ուժերու դէմ։ Եւ այս իսկ պատճառով ու իր քաջագործութիւններով մեծ հռչակ հանած ու չատ ծանօթ եղած է թիւրք կառավարութեան և ոստիկանութեան, անունով և դէմքով միանգամայն։

1923ին, երբ քէմալական զինուորները Պոլիս կր մտնէին, յիշեալը յոյն զինուորներու հետ միասին կ'ապաստանի Ցունաստան։ Մէկ տարի Սելանիկ մնալէ յետոյ կը հաստատուի Ռ. վալա, ուր կը զբաղի առաղձագործութեամբ։ Հոն եւ մէկ տարի մնալէ յետոյ, գործի անյաջողութեան պատճառով կը թողու Քաւալան և կը հաստատուի Տէքէտաղաճ։ Որով յիշեալը, 1923էն մինչև 1929 կ'ապրի Թրակիոյ եւ Մակեդոնիոյ չրջանին մէջ, զբաղելով կենդանիի առևտրով։

Ցիչեալը, այս տարիներու ընթացքին ապրած է խաղալ և հանդարտ կեանք մը, ոչ մէկ ատեն ոստիկանութիւնը զբաղցուցած կամ ուէ՛ տարիս կասկածի տեղի տուած է։ Ցիչեալը Ցունաստան ապաստանելուն տարին հետքերած էր կարևոր գումար մը, մօտաւորապէս 8000 ոսկի (Թրք. թղթադրամ) և մեծ փափաք ունէր երկիրներ պտտելու։ Այս նպատակով ալ, 1929ին արտասահման մեկնեցաւ Կոնստանտնոր անցագրով և չրջեցաւ Սիրիա, Եգիպտոս, Իրաք եւ Պարսկաստան։ Եւ ամէնէն յետոյ կրկին կը վերադառնայ Ցունաստան։

Պէյրութի մէջ, յունական հիւպատոսը, Ցունաստանի համար յիշեալին անցագիր տալը մերժած ըլլալով, ալպանական հիւպատոսարանը կը դիմէ Ալպանիա երթալու համար։ Հեղլեն հիւպատոսարանէն եւս բրանգիք վիզէ կր ստանայ եւ կուգայ Սելանիկ, ուրկէ կը մեկնի իր նախկին վայրը Տէքէտաղաճ։ Հոն տեղեկանալով որ իր քոյրը ողջ է եւ կր գտնուի Ռումանիա, կ'որոշէ վերջնապէս հաստատուիլ Ռումանիա իր քրոջը քով։

Այս նպատակով կուգայ Սելանիկ եւ անձնագիր մը կր դիմէ իբրեւ նախկին չոգենաւային գործակալ, իր անցագրին սումանական վիզան ստանալու համար։ Թելադրեցի իրեն որ Աթէնք երթայ. հոս վիզէ ստանալու դժուարութիւնները բացատրելով իրեն։

Ինձի հարց այս դիմումէն հազիւ մէկ երկու օր անցած էր, երբ տեղեկացայ որ յիշեալը հոս զգաստի ոստիկանութեան կողմէ կը ձերբակալուի «Պրուսա» պանդոկին մէջ իբրեւ կասկածելի։ Ոստիկանութեան կասկածին չարժառիթն էր այլ անուամբ բանգիք վիզեն եւ իր ինքնութիւնը ծածկելու պարագան, կարծեալ Ցունաստան մնալու հարար։ Այս պայմաններուն տակ, ոստիկանութիւնը կը զրկէ զինքը Փիրէա արտասահման ճամբելու համար։ Կը թուի թէ, ինչ որ հաւանական է և օրինական, իրեն հարցում եղած է թէ ո՞ր երկիրը կ'ուզէ մեկնիլ։ Ցիշեալի նպատակը, ինչպէս վերը բացատրեցինք, Ռումանիա իր քրոջ քով հաստատուիլ ըլլալով, կը պահանջէ որ զինքը Ռումանիա դրկեն, ինչ որ կը կատարուի ու կը դրուի Պոլիս-Բէնսթանցա մեկնող ռումանական «Ռումանիա» չոգենաւը։

Այս միջոցին, Աթէնք կը գրտնուէին Էնկիլիրի և Պոլսոյ փոքր թուրք ոստիկաններ, անհրաժեշտ ապահովութեան միջոցները ձեռք առնելու Ըսմէթ փաշայի և Բիւշի պէյի Աթէնք մեկնելու այցելութեան առթիւ։ Եւ հոն, անտարակոյս ճանչցած ըլլալով յիշեալ Հրանդը, երկու թուրք ոստիկաններ կը մտնեն նոյն չոգենաւը, զայն ձերբակալելու համար Պոլսոյ ջուրերուն մէջ։

Անշուշտ, Կարապետը, տեսնելով որ կը հետապնդուի չոգենաւին մէջ ու Պոլսոյ առնէ ալ հարցաքննութեան ենթարկուելէ յետոյ, պիտի չուզէր վրէժխնդրութեան անձնատուր ըլլալ։ որով, նախապատիւ սակցութեան կր պականեր։

Կ'հաստատէ փոխանակ տանջանքներով մեռնելու, անձնասպան ըլլալ։

Վերջացնելէ առաջ, պարտք կը համարեմ յայտնել, որ յիշեալ կարապետը մօտէն ճանչնալով, կրնամ յայտարարել որ յիշեալը ոչ մէկ կուսակցութեան կր պատկանէր։

ԱՐՓԻԱՐԵԱՆ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ
ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԸՆՏՐՈՒԱԾ

Օծումը պիտի կատարուի յառաջիկայ կիրակի

Ամսոյս 7ին սկսած հայ կաթողիկ եպիսկոպոսներու Սինոտը, իր նիստերը փակեց ամսոյս 7ին, շաբաթ օր կէսօրէ վերջ ժամը 3ին։

Ժամը 5ին, կաթողիկոսական ընդհ. փոխանորդ և Սինոտի նախագահ Գեր. Նազլեան եպիսկոպոս յայտնելէ յետոյ թէ՝ Սինոտը վերջացուցած է իր աշխատանքները խաղաղ մթնոլորտի մը մէջ, յայտարարեց որ Թէրզեան կաթողիկոսի յաջորդ բնարրուած է Գեր. Ռաֆայել Արք. Արփիարեան, որը վաւերացուած է Վատիկանի կողմէ։

Ն. Ս. Օծութիւն Արփիարեան կաթողիկոս, որուն կենսագրական ծանօթութիւնները պիտի տանք մեր յաջորդ թիւով, եղած է Մարաշի եպիսկոպոսը և ճաշակած հայկական եղեռնի բոլոր դառնութիւնները։

Երկար տարիներէ իվեր Ն. Ս. Օծութիւնը Պէյրութի հայ կաթոլիկ համայնքին որպէս կրօնապետ անխտիր շահած է բոլոր զինք ճանչցողներուն համակրութիւնն ու բարեկամութիւնը։

Օծման արարողութիւնը պիտի կատարուի յառաջիկայ կիրակի, Մարօնիներու եկեղեցիին մէջ։

Կ'իմանանք որ Պէյրութի Պատրիարքական փոխանորդութեան պաշտօնին կոչուած է Պաղտատի եպիսկոպոս Գեր. Նէմիեան։

ՀԵՏԱՔՐՔԻՐ ՆՕԹԵՐ

85 ՀԱՏ ԿԱԽԱՂԱՆ ՄԷԿ ԵՂԷՔԿԱՑ ՀԱՄԱՐ

Քանի մը շաբաթ առաջ, 85 Մէքսիկացիներ, մեծ մասամբ մեռուկներ քով քովի գախտեցան Մէքսիկայի մէջ, Վիլլա Կուէրէրոյի մօտերը։

Այս զանգուածային մահապատժի գործադրութիւնը, որ տեղի ունեցաւ կառավարիչին հրամանով, մեծ յուզում պատճառեց ժողովրդին։ Մահապարտները ամբաստանուած էին թէ Լինչի օրէնքին ենթարկած են քաղաքի մը կառավարիչը, որ կ'ըսուէր թէ աղջիկ մը հեռաձգած է անոր մահուան պատճառ էր ներ։

Մէկ շաբաթ առաջ, կառավարիչը առհանգեր էր աղջիկը և երբ զայն կը փախցնէր իր ձիուն վրայ հեծցուցած, ինկեր և մեռեր էր։ Աղջկան դիակը գտնուեցաւ, իր քաղաքացիները երդում ըրին անոր վրէժը լուծելու։ Փնտռուքի եղան և գտան կառավարիչը, որ պատուրած էր լեռներուն մէջ, և անմիջապէս, տեղին վրայ, անոր գործը կարգադրեցին։

Նահանգին կառավարիչը երբ լուց լուրը, զօրախումբեր ղրկեց աղջկան վրիժառուներուն վայրը, ձերբակալելու բոլորը մէկ։ Վրիժառուները սակայն լեռ ապաստանած էին։ Եւ այն ատեն միայն յանձնուեցան, երբ պաշտօնական խոստում տրուեցաւ թէ մարդ չպիտի դպչի իրենց։

Զօրքերու ընկերակցութեամբ անոնք ճամբայ ելան, իրենց բնակարանները վերադառնալու համար, երբ ճամբուն ծառախիտ մէկ կէտին վրայ, սպան հրաման տուաւ կանգ տնելու։ Անմիջապէս զինուորները բռնեցին փախստականներէն մէկ մէկ հոգի ու կախեցին ծառերէն։

Սպան արդարութեան այս վայրագ գործը կատարէլէ յետոյ հրաժայց մեկնիլ, չմոռանալով, խզձի հանդարտութեամբ և հպարտութեամբ յայտնել թէ, ողջ մնացողները օրինակ պէտք է առնեն միւսներէն...

ՊԱՑԵՔԱՐ ՀԱՄԲՈՅՐԻՆ ԴԷՄ

Տօքթ. Շարլ Վօկան Քրաթէր Ամերիկայէն վերջերս Եւրոպա եկած է, բուռն պայքար մը մղելու համար համբոյրին դէմ։

Ցիչեալ բժիշկը, որ Նիւորք (Նիու-Յորք) քաղաքի թաղապետութեան առողջապահական յանձնախումբին նախագահն է, իր քաղաքին մայրերուն յանձնարարած է իրենց մանուկներուն մինչև կարելի ադդագրեր, հետեւեալ վերտառութեամբ.— «Մի՛ համբուրէք զիս, կ'ուզեմ պահել իմ առողջութիւնս»։

Անուրանալի է որ այս բժիշկին նպատակը բարի է և գաղափարը առողջապահական տեսակէտով չատ գովելի, սակայն պէտք է դիտել տալ իրեն, որ եթէ համբուրելը իրապէս ա՛յդքան վնասակար է առողջութեան, այն ատեն, դրեթէ ամէն մարդ հիւանդ պիտի ըլլար, քանի որ սիրոյ փոխանակութեան համար համբուրելը անհրաժեշտ պայման մը է։ Մանաւանդ Ամերիկայի մէջ, ուր համբոյրի սովորութիւնը ուրիշ տեղերէ աւելի բնդհանրացած է։ Հակառակ անոր, Ամերիկայի մէջ զոյութիւն ունին բազմաթիւ ընկերակցութիւններ համբոյրին դէմ։

Պատկերն Անգլիան ալ ունի իր հակառակորդները համբոյրին դէմ։ Նիու-Ջըրսիի առողջապահական սպասարկութեան պետ՝ Տօքթ. Հարոլտ Քէր, նկատի առնելով կրիպի համաճարակը, 1929ին, Մնունդի և Նոր Տարւոյ տօներու առթիւ

ԹԻՒՐՔՕՆ «ԱԶԴԱԿԻՆ» ԹԻՒ 41

ՆԱՀԷՄ ՓԱՇԱՅԻ ՅԻՇԱՏԱԿՆԵՐԸ
ՔԻՒՐՏԵՐԸ ՍԿՍԱՆ ԿՈՂՈՊՏԵԼ ՍԸՎԱԶԻ ՀԱՅ ԳԻՒՂԵՐԸ
ՀԱՅԵՐԸ ԱՐԴԷՆ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾ ԷԻՆ ԱՊՍՏԱՄԲՈՒԹԵԱՆ
ՍՎԱԶԻ ԴԷՊՔԵՐԸ

Ինչպէս ծանօթ է Սըվազ Անատոլուի կեդրոնական քաղաքներէն մէկն է։ Էրզրում, Վան, Տրապզոն, Էնկիւրի և Անատոլու կուսակալութիւններով չրջապատուած Սըվազի կուսակալութիւնը, մեծաչափ տղղուած էր միւս կուսակալութիւնց մէջ ծագած ապստամբութիւններէն և այդ տեղերէն փախչող չատ մը քօմիթաճիներ իրենց հարար գործունէութեան կեդրոն ընտրած էին Սվազը։

Կուսակալութեան զանազան չրջաններուն մէջ քիւրտերու և աշիրէթներու ներկայութիւնը և մանաւանդ հայերու եւ քիւրտերու միջև դարերէ իվեր դաղանի և յայտնի բազմաթիւ կռիւներ և խշնամութիւններ տեղի ունենալը կրնայ գաղափար մը տալ Սվազի կարևորութեան մասին։

Հայերը ուրիշ տեղեր եղածին պէս, Սվազի և իր չրջաններուն մէջ ալ ապստամբութեան պատրաստուած էին։ Բայց թիւրք ժողովուրդի ցոյց տուած համբերութիւնն ու հնազանդութիւնը և իշխանութեան ձեռք առած զգուշութիւնները արգելք կ'ըլլային ապստամբութեան պայթումին։ Եւ ահա այդ պատճառաւ քօմիթէն տեսնայութիւններ կը լարէր և կուզէր առիթ ստեղծել։

ՔՕՄԻԹԷՆ ԱՌԻԹԸ ԿԸ ՍՊԱՍԷՐ

Քիւրտերը հայթայթեցին քօմիթէի փնտռած առիթը։

311 տարուան Հոկտեմբերի 17ին, Պայպուրտի և Էրզինճանի կողմերէն եկող քիւրտերն ու աշիրէթները Էրզինճանի չրջանին մէջ գտնուող Ոչֆահիէ գաղան և անոր կարգ մը գիւղերը, Գարահիսար Սահնագը, Սուչէհրին և Տիվրիկը յարձակման ենթարկեցին։ Քիւրտեր կողոպտեցին այդ չրջաններու մէջ գտնուող հայերու գոյքերը և ըստ հայկական աղբիւրներու կարգ մը հայեր ալ սպաննեցին։

Թէպէտև հեռագիրները հաղորդեցին քիւրտերու յարձակման լուրերը, սակայն տեղեկացուցին նաև թէ՝ միայն հայերը չեն յարձակման ենթարկուողները, այլ նոյնիսկ թիւրքեր կրած են այդ յարձակումները և չատ գէշ ապրուած։ Սվազէն ղրկուած ուժեր սակայն, չուտով հանգստացուցին քիւրտերը, որոնք վերադարձան իրենց տեղերը։

ՔԻՒՐՏԵՐՈՒ ՅԱՐՁԱԿՈՒՄԸ ՏԷՐԷՆՏԷԼԻ ՎՐԱՑ

Բայց, ճիշդ այս միջոցին, Հալէպի ենթակայ, բայց Սվազի սահմանակից եղող Տէրէնտէլի հայերն ալ քիւրտերու յարձակման ենթարկուեցան և կողոպտուեցան անոնց բոլոր ունեցածները։

Այս դէպքերուն վրայ, ոչ թէ հայերու, այլ Հնչակ և Դաշնակ քօմիթէներու կերքերը հրահրուեցան։ Արդէն անոնց նրատակները, թիւրքը բուն հոգիէն զարնել և ազատ ու անկախ Հայաստան մը ստեղծել և պտակը վերացնելով կինը ընդհանուրին սեփականութիւնը դարձնել էր։ Հետեւաբար, երբ քիւրտերու կողմէ յարձակման ենթարկուեցան կարգ մը հայեր, փոխանակ սպասելու կառավարութեան ձեռք առնելիք միջոցը և կարգադրութիւնները, կարծես թէ թիւրքեր ըլլային զիրենք կողոպտողները և իրենց բնակարանները այրողները, հայերը կատղած չուներու և ասօթի գայլերու պէս յարձակեցան թիւրքերու վրայ։

Աքճէ Տաղի քիւրտերուն ալ յետոյ Բէրվէն գաղաի հայերուն վրայ յարձակում գործելը իմանալուս պէս, իսկոյն հրահանգեցի Սվազ որ մանտարմայի ուժերը ղրկեն քիւրտերը զսպելու և ես ալ դիմեցի ընդհանուր հրամանատարին որ զինուորական օգնութիւն փութացնէ։

ԶԻՆՈՒՈՐՆԵՐԸ ԿԸ ՄԻՋԱՄՏԵՆ

Սվազի մէջ այս ձև չարժեցան։ Ժողովուած Բէտիֆ զինուորները և ժանտարմաներ ղրկուեցան քիւրտերու վրայ։ Բայց Սվազի հայերը ապստամբեցան։ Կառավարութիւնը իր բոլոր ուժերը երբ իր կրօնակիցներուն վրայ ղրկած էր զսպելու պատժելու համար, Սվազի չուկաներուն մէջ հայեր չատ մը անմեղ թիւրքեր նահատակեցին։ Թիւրք հանրային կարծիքը չատ գէշ ազդուեցաւ։ Սակայն և գրգռուեցաւ։ որով ստիպուեցաւ փոխադարձութեան դիմել։ Մէկ ժամ տեւող ընդհարումի մը միջոցին երկու կողմերն ալ բաւական մեծ կորուստ մը տուին։

Կառավարութիւնը իր բոլոր ուժերը, նոյնիսկ պահականոցներու մէջ գտնուող ժանտարմաներն անգամ կռուին վայրը ղրկեց։ Կռուի միջոցին Կարսէն եկող գոյգ փականոցներու հետ տեղացի ազէտներէ բաղկացած խումբ մը հայերու խանութներուն վրայ յարձակում գործելով ուզեցին կողոպտել անոնց ունեցածները։ Բայց կառավարական ուժերը կրցան ազատել առնել։ Մանաւանդ քիւրտերն ալ այլեւս ցրուած ըլլալով, հայերուն կը մնար իրենց գործերով զբաղիլ։

ՔՕՄԻԹԱՃԻՆԵՐՈՒ ԽԱՂԸԸՐԸ

Բայց, ոչ, կարդ մը քօմիթաճիներ, այս դէպքերու յաջորդող օրերուն, հօսի տարաղին տակ, միւսլիմաններու չուկային մէջ կը պտտային։

— Հայերը յարձակեցան, մեզ կը բնաջնջեն, էյ՛ միւսլիմաններ, արթնցէք։

Այս զրգռիչ խօսքերու վրայ, արդէն գրգռուած թիւրքեր ոտքի ելան։ Երկրորդ անգամ ըլլալով երկու ժողովուրդներ բախեցան։ Խումբ մը հայ թէտաիներ ալ դէպի կառավարատուն և զօրանոց կը յարձակէին։ Ոչ խօսք մտիկ ըրին և ոչ ալ եղած թեւագրութեանց անսացին։ Ի վերջոյ մեծ ոյժերու բախելով փչրուող ալիքներու նման ցրուեցան։

Կառավարատան վրայ թէ զօրանոցի վրայ, թիւրք թաղերու մէջ թէ փողոցներու մէջ թիւրքեր սպաննելու ելած հայերը 444 մեռեալ ունեցան, որոնցմէ 6ը կին, իսկ 12 հատ ալ վիրաւոր։ Միւսլիմաններէն միայն ՀՀինգ հոգի մեռաւ և 12 հոգի ալ վիրաւորուեցաւ։

Երբ Սվազի դէպքերը այս ձևով կը վերջանային, արեւելեան Գարահիսարը կրակի ալիքներուն մէջ կը լողար։ Հայերը կրակ տուած էին իսլամ տուներուն և փչող հովի օժանդակութեամբ 34 տուն, 16 խանութ և դպրոց մը հրդեհուեցան։ Թիւրք ժողովուրդը, կառավարական պաշտօնեաները և զինուորական ուժերը, մէկ կողմէն արեան ծարաւի քօմիթաճիներու գնդակներուն կուրծք կուտային, միւս կողմէ ալ հրդեհը մարելու կ'աշխատէին։

Հայ քօմիթէճիները մանաւորաբար կուզէին արդիւնքը զեղը մարդիները և կրակ կը տեղացնէին անոնց վրայ։

(Շար.)

ՀԱՅ ԿԵԱՆՔ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՎԱՐՉԱԿԱՆ ՓՈՓՈԽՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Սամուէլ Պետրոսեան նշանակուեցաւ մատակարարութեան փոխ գործավար։

Գեղամ Ղարիբջանեան նշանակուեցաւ գերազոյն դատարանի նախագահ։

Ռոզա Վենդերզ նշանակուեցաւ բանուորագիւղացիական տեսչութեան փոխ գործավար։

Դանուշ Շահվերդեան նշանակուեցաւ արտաքին առեւտուրի գործավար։

Գարեգին Եսայեան նշանակուեցաւ պետական նախագծերու յանձնաժողովի նախագահ։

ՇԱՐԺԱԿԱՅԱՆ

Երեւանի մէջ հիմնուեցաւ մշակութային շարժակայան մը, որ կոչուեալ արձանագրել երկրի տատանումները։ Երեւանէն 700 քիլոմէթր շառաւղի վրայ։

Առժամայ շարժակայանները կան հաւ Զանգեզուրի եւ Օրդուբաթի մէջ։

Երեւանի շարժակայանին տեսուչն է Փրոֆ. Ա. Ցակոբեան։

ԳԱՂՈՒԹԱՀԱՅ

ՍԵԼԱՆԻԿԷՆ 500 ՀԱՅԵՐ ՍՈՒՐԻԱ ԳԱԼՈՒՆ ՀԱՄԱՐ ԴԻՄԱԾ ԵՆ ԱԶԳԱԺՈՂՈՎԻՆ

«Նոր Օր» (Ֆէյէնք), Հոկտեմբեր 9 թուականով կը գրէ.—

Կիսապաշտօնական շրջանակէ մը մեզ կը տեղեկացնեն թէ Սելենիկէն 500 հայեր դիմում կատարած են Ազգ. Դաշնակցութեան Սուրիա փոխադրուելու համար։

Դիմողները յայտնած են թէ Սուրիոյ մէջ ազգականներ ունին եւ ի վիճակի են փոխադրութեան ծախքը հոգալու։

Ազգաց Դաշնակցութեան գաղթականութեան յանձնախումբը որոշած է քննութիւն կատարել, ըստուգելու համար թէ դիմողները իրապէս ազգական ունի՞ն Սուրիոյ մէջ։

Եթէ հաստատուի այս պարագան, անմիջապէս հաւաքական վիզէ պիտի տրուի եւ առաջին առթիւ պիտի ծեռնարկուի տեղափոխութեան։

ԻՆՉՊԷ՞Ս ԿԸ ՀԵԳՆԵՆ ՄԱՀԱՓՈՐՁԻ ՀԷՔԵԱԹԸ.

Աթենական «Վրատին»ի օրաթերթի Հոկտ. 8 թիւին մէջ կը գրէ.

«Թուրք նախարարներու դէմ դատադրութեան բազմաէջ ոստիկանական վէպը, քիչ մըն ալ եթէ շրջունակուի, պիտի դառնայ դիւթիչ, արկածախնդրական եւ հետաքրքիր շահագրգռութեամբ կարդացուող գիրք մը եւ մանաւանդ եթէ լաւ մըն ալ պատկերազարդուի, յաջողութիւնը պիտի ապահովուի։

«Բայց, հրատարակութեան տրուած միշտ հաւաստի զեկոյցներէն երեւան կուգայ կարեւոր մանրամասնութիւն մը։— Այսինքն այն որ ոստիկանութիւնը ունեցած է դիւատիպ ատենագրող մը որ միշտ ներկայ գտնուած է Փարիզի դատաղիրներու վարչական ժողովի անհամար նիստերուն։ Այլապէս, կարելի չէ բացատրել մահափորձի ծեռնարկին հետ կապ ունեցող անձերու, ցծրագիրներու եւ իրապէս ապշեցուցիչ մանրամասնութեանց մասին ոստիկանութեան ունեցած զարմանալի տեղեկութիւնները։

«Հանգուցեալ Բօնան Տօյլը, իր ոստիկանական վէպերով, ոչնչութիւն պէտք է հռչակի՞ հելլենական մայրաքաղաքի նորագոյն ոստիկանապետներուն արկածախնդրական նոր գրութիւններէն վերջ։

քաղաքին պատերուն վրայ հեռաւոր ազդը փակցնել տուաւ.—

«Ո՛չ ոք իրաւունք ունի տօներու կամ ընտանեկան հաւաքոյթներու մէջ համբուրել ուրիշները, առանց նախապէս բերանն ու կոկորդը հանենելու»։

Անցեալ տարի, Միսրեալ Նահանգներու մէջ ժողովրդական առողջապահական սպասարկութիւնները հետեւեալ ծանուցումը հրատարակեցին թերթերու մէջ.—

«Երբեք մի՛ համբուրուիք այն պիսի սրահներու մէջ, ուր շատ բազմութիւն կայ։ Ոգը ապականած է։ Ի հարկին, բերանը պէտք է լաւ մը հականեխել համբոյրէ առաջ և ետքը»։

«Եթէ համբուրած կ'ք մէկը, և դող ու սարսուռ զգացած, զգուշացէք օդի հոսանքներէն և ժանտախտի ոսքի լոգանք առէք»։

ՏԵՂԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԱՏՈՒԱՍՏՈՒԵՑԷՔ

Ներիին Դարձոյ Նախարարութիւնը, նկատի ունենալով բիճոի դեպքերուն անումը, մասնաւոր կոչով մը կը թելադրէ ժողովուրդը առանց յապաղումի պատուաստուիլ։ Անոնք որ ապահաս են եւ ի վիճակի չեն վճարելու, ձրի պիտի պատուաստուին։ Մասնաւոր փողոցի վրայ, պետական դարմանատան մէջ, ամէն օր ժամը 11էն մինչեւ կէսօր, իսկ քաղաքապետարանէն ներս 9.12եւ3-6։

ՊՕՅՔՕԹԸ ԴԱՄԱՍԿՈՍԻ ՄԷՋ

Հանրակառքի դէմ պոյքոթ ամիսներէ ի վեր կը շարունակուի Դամասկոսի մէջ։

Ամէն օր նոր հաւաքոյթներ եւ ժողովներ տեղի կունենան եւ կը տեսնեն յարաւելու անհրաժեշտութիւնը։

Նիեֆտրական լոյսերը ցարդ եղբակայ չեն պոյքոթի եւ ամէն մարդ կը գործածէր սովորական գիներով։ Այժմ սակայն, պոյքոթի կոմիտէն որոշած ըլլալով պոյքոթի ենթարկել նաեւ նիեֆտրական լոյսը, Դամասկոս գիշերները մութի մէջ մրնացած է։ Ոչ ոք նիեֆտրասանութիւն կը գործածէ իր տան մէջ։

Գ. ՀԷՐԻՕ ՊԷՅՐՈՒԹ ԿՈՒԴԱԾ

Գ. Հէրիօն Պէյրութ պիտի ժամանէ յառաջիկայ ամսոյն 20ին։ Իրեն պիտի բնակեցնայ Լակիզ Մրսիօնի Ընդհ. քարտուղար պ. Բենար եւ պ. Լատի։

Գ. ՀՕԲԸՆՕ ՍՈՒՐԻԱՅԱՆ ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆ ԿԸ ՍՏԱՆԱԷ

Բ. Քօմիսարեթան նոխկին քաղաքական գործիչ եւ այժմ խորհրդական Պէրնի (Զուիցերիա) Ֆրանսական դեսպանին Գ. Հօբբնօ սատ. Սուրիա կան Արժանիքի Ա.կարգի պատուոյ մեդալոնը։

ԱՆՁՆԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԿԸ ՇԱՏՆԱՆ ՀԱՅ ՄԸ ԻՆՔՍԻՆՔԻ ԿԸ ԿԱԽԷ ԳԵՂԵՑԻԿ ԱՂՋԿԱՆ ՄԸ ՎԱԽՃԱՆԸ

Երէկիկի քաղին մէջ, հայ մը, Գասպար Մանճուլեան, 75 տարեկան Ալեքսանդրի ծառի մը վրայ կախեց ինքզինքը սնցած ուրբաթ օր, առաւօտեան ժամը 8ին։

Այս մարդուն կեանքը համակ խորութիւն եւ դժբախտութիւն եղած էր։ Բնիկ Տիարպէքիրցի էր։ Գրաւման տրջանին կը գտնուէր Կիլիկիա։ Զարգուանդն վերջ գաղթած է Պէյրութ։ Հոս առաջին անգամ կորսնցուց իր ադջիկը։ Քիչ վերջ թաղեց իր մեծ տղան, աւելի յետոյ երկրորդ տղան, իսկ անցած տարի ալ կինը։ Գասպար այդ ծեր տարիքին մէջ մնացածէր բոլորովին անտէր եւ անտրուն եւ ապրուստի միջոցներէն զրկուած։

Ցուսահատ իր կեանքէն որոշեց անձնասպան ըլլալ եւ գործադրեց։

* *

Հինգշաբթի երեկոյ նաւանանգիստի առջեւ, ծովու վրայ մարդկային մարմին մը նշմարեցին նաւագներ։ Իսկոյն դուրս հանեցին եւ տեսան որ կին մըն է եւ կը գտնուի կիսամեռ վիճակի մէջ։

Անմիջապէս ինքնութեան ձեռնարկուելով հասկցուեցաւ որ անիկա յոյն ադջիկ մըն է Քաթինա, որ իր երիտասարդութեան ծաղկեալ նեանուր գեղեցիկ եղած է։ Բայց յառաջացած տարիքին հետեւանքով կորսնցուցած էր գեղեցկութիւնը եւ դարձեալ ամուսնանալու կարողութիւնն ալ զրկուած։

Ցուսահատ ինքզինքի ծով նետած էր, վերջ տալու համար իր կեանքին։

ՄԱՆՐ ԱՐԿԱԾ ՄԸ ՀՈՄՍԻ ՃԱՄԲՈՒՆ ՎՐԱՑ

Ամսոյս 14ին երբ քիւ 2934 բեռնատար ինքնաշարժ սենքաց կը յառաջանար ձգեալի ճամբուն վրայ, բախեցաւ Համայնն եկող քիւ 30 բեռնատար օգտակարին եւ փոքր փոքր եղաւ։

Շարժավարը՝ Մուսքաֆա Մոլլա Հալեպցի, գանկոսկրէն ծանրապես վիրաւորուած ըլլալով անմիջապէս մեռաւ։

Հոմսցի ծանօթ վաճառական Օմար Պէրնատի, որ շարժավարին քովն նստած էր, ծանրապէս վիրաւորուեցաւ եւ Թրիփոլիի Պիսար հիւանդանոցը փոխադրուելով մեռաւ։

Բեռնակիրները թեթեւ վիրաւորուցան։

ՀԱԼԷՊԻ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Կը խնդրուի Հալէպի մեր բաժանորդներէն անյապաղ վճարել իրենց բաժնեգիները «Ազգակ»ի ցրուիչ պ. Ձօրճ Պէշիրեանին, փոխան թերթիս տնօրէնին ստորագրութիւնը կրող ընկալագրերու։

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԱՑՆԱՊԻ ՈՃԻՐԸ ԻՆՉ ԶԳԱՑԱՅՈՒՆՅ ՈՃԻՐՆԵՐ ԵՐԵՒԱՆ ԿԸ ՀԱՆԷ ԽԵԼԴՈՒԱԾ ԵՒ ԹԱԼՈՒԱԾ ԱՂՋԻԿԸ

Մեր նախորդ թիւով գրած էինք որ երեւան հանուած է Այնապի ոճիրը եւ նշուած զոհին ինքնութիւնը։

Սակայն, ահա քանի մը օր չանցած տեղական թերթեր արձանագրեցին թէ՝ երեւան հանուած ոճիրը բոլորովին տարբեր ոճիր մրճ է եւ երբէք կապ չունի Այնապի ոճրին հետ։

Պայսուլի ոճիրը, որ կը կոչուէր թէ Այնապի ոճիրին հետ կապ ունի, հետեւեալ զգայացուց պարագաներու մէջ տեղի ունեցած է.

Ապայլա Արիֆէ անուն երիտասարդ մը, Պայսուլ գիւղացի Զահրա անուն աղջկան մը հետ հովուութիւն կրնէր։ Ազա անատնէրու մէջ կ'սկսոն սէր երկուքին միջեւ եւ տուսով կը սատկանայ եւ երկու տարեր կը բացուին իրարու։ Ժամանակ մը կը շարունակուի երկու հովիւներու սիրային յարաբերութիւնները, մինչեւ որ գիւղացի կին մը կը տեղեկանայ եւ կը պատմէ գիւղին մէջ։ Ապայլա ամօթեն կը փախչի Հաւրան։

Գիշերն ալ կը փորձէ փախչիլ, բայց ձնոտ չեն ձգէր։

Ապայլայի հայրը Ապպաս, խնդիրը կարգադրելու համար աղջկայ հօր հետ կը տեսակցի։ Պատասխանեն պակի քուլր կը հանեն ի բացակայութեան Ապայլայի։ Ապպասի միւս տղան Ալի եւ Զահրայի ազգականներէն Համէտ էլ Արիֆ իրենց հետ կանչեն Զահրան, Դամասկոս տանելով Ապայլայի յանձնելու համար։ Հոն աղջիկը կը դնեն Ֆուաս Ապուտալա անուն մարդու մը տունը, մինչեւ որ գտնեն Ապայլան։

Սակայն Համէտ Արիֆին կը սիրէր աղջիկը եւ գոհ չէր խնդրին այս ձեւ կարգադրութենէն։ Համէտ հաղորդակցեալ իր արտայայտած սէրին, Զահրայիտուրիֆիր հանդիպանելու տալեն եւ յանձնարարելն օտա նեղուած էր եւ կուգէր վրէժ լուծել անկէ։ Այդ պատճառաւ Դամասկոսի մէջ չէր ասխատէր Ապայլան գտնելու, ընդհակառակը Ապայլայի եղբայրը Ալին կը դրդէր որ հրամարին այդ գործէն, որովհետեւ Զահրան անպատիւ աղջիկ մըն է, կրնայ յանձնուիլ նաեւ ուրիշին, քանի որ, առանց պրսակուելու յանձնուած է Ապայլային։

Ալի հաւատաց Համէտի ըսածներուն եւ երկուքը մէկ որոշեցին յարմար կարգադրութիւն մը ընել, ձախողեցնելու համար Ապայլային ամուսնութիւնը Զահրայի հետ։

1931 Յունիս 26ին, Ալի եւ Համէտ որոշեցին Զահրան վերադարձնել, գայն խաբելով թէ ամուսինը Պայսուլ գացած է։ Ինքնաշարժով Ալէյ հասնելէ վերջ, վար իջան եւ սկսան քալել Պայսուլ երթալու համար։ Քիչ մը երթալէ վերջ տեղեցան նստքեն եւ ամայի տեղ մը հասնելնուն պես խեղդեցին Զահրան եւ փոսի մը մէջ թաղեցին ու գացին գիւղ։

Այս ոճրի գործադրութենէն վերջ Ապայլա Հաւրանէն Դամասկոս եկաւ։ Այդ միջոցին հայրը Պայսուրէն նամակներ գրած էր իրեն, լայնելով որ Զահրան մեռած է եւ զգուշութիւն ընէ կասկած չհարուցելու համար իր վրայ։

Անցած օրերը Դամասկոսի ոստիկանութիւնը կը կասկածի Ապայլային եւ կը խուզարկէ զայն։ Անոր քովն կը գտնէ կարգ մը նամակներ որոնց մէջ գրուած էր Զահրայի ընպանութեան պարագաները։ Անմիջապէս ինքնութիւն կը բացուի եւ ոճրագործները կը ձերբակալուին։

Պէյրութի ոստիկանութիւնը ձերբակալելէ վերջ Ալին ու Համէտը, գացին եւ փոսին հանեցին Զահրայի մարմինը։ Յետ ինքնութեան ստուգուելուս առ հեղդուած է ան եւ ոեչ կապ չունի Այնապի ոճրին հետ։

Որով դեռ անլայտ կը մընայ Այնապի ոճիրը եւ զոհը։

ՇՈՒԿԱԳԻՐ ՄՈՒԽԵՐՈՒՆ ԶԵՐԲԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ

Ընդհանուր Ապահովութիւնը ձերբակալեց Ալի Մուսքաֆա Մոհամէտ եւ Պիլ եւ Մոհամէտ Պէն Օմար Մաղրուպի անուն անձերը որ խաղնուներու ցուցադրուած ապրանքներ գողնալու մասնագէտներ դարձած են։

ՁՈՒԿ ՈՐՍԱԼՈՒ ԱՏԵՆ

Ռամէյ թաղի բնակիչներեն ձրկնուս Իլիաս Ալի եւ Մուսքաֆա Շաքեվի ծով գացած էին ձուկ որսալու համար։

Ծովեզերք հասնելնուն պես ասոնք ինքնաշարժ մը կը պատասխանին ծով նետելու համար։ Սակայն պայթիւն մը տեղի ունեցաւ եւ Իլիաս անուն գեղեցիկ ինկաւ։ Իսկ Մուսքաֆա վնասներ մը ունի։

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՄԸ ԻՐ ԾՆՈՂԷՆ ՄՈՏ ԿԸ ՎԵՐԱԴԱՐՆԱՅ 18 ՏԱՐԻՈՒԱՆ ԱՆՀԱՅՏԱՑԱՌԻՄԷՆ ՅԵՏՈՅ

Քուսպա գիւղէն, Ձրնի ձէպրին անուն 13 տարեկան պատանի մը 1913ին կ'անհետանայ իր հօրը հետ զայրագին բախում մը ունենալէ ետք։ Հայրը, կ'ըսուի թէ, բարկութեան վայրկեանի մը մէջ իր զաւակը կոնակէն վիրաւորած է դաշոյնով մը։

Վախցած տղան որոշեց այլեւս չվերադառնալ տուն։ Մեկնեցաւ Թրիփոլի, յետոյ Հոմս, ուր ծանօթացաւ պէտաւորի մը որ զինքը իր վրան ինքզինքի տակ հիւրընկալեց։

Ձրնի ձէպրին այս թափառաշրջիկին մէջ գտաւ երկրորդ հայր մը։ Հանոյք առաւ իր նոր կեանքէն եւ մնաց իր պաշտպանին մօտ։

Երիտասարդ դառնալով, Ձրնի ձէպրին ստացաւ Պէտաւորի աղջկան ձեռքը։ Իր խորթ հայրը որ դարձաւ իր անհետացը, իբր ամուսնութեան նուէր իրեն տուաւ հարիւր ոսկեայ հոս մը։

Պատերազմի վերջը, Ձրնի ձէպրին զինուոր եղաւ բրեակեն բանակին մէջ եւ զինադադարին ծառայեց Ֆրանսական։

Զինուորութենէն ազատուելով Ձրնի ձէպրին մտաւ վերջապէս Հոմսի Ընդհ. Ապահովութեան սպասարկութեան մէջ։

Վերջերս, իմանալով որ իր ծնողքը զինքը մեռած կը կարծեն եւ իր սուգը կը պահեն, Ձրնի վճռակցեցաւ անոնց եւ որոշեց վերադառնալ իր ծննդավայրը։

Իր երեւումը Քուսպայի մէջ, եղաւ ընդհանուր խրախութեանի առիթ մը։ Իր ծնողքը ուրախութենէն լացին եւ պատեցին սեւ զգեստները զոր դեռ կը կրեին։

ՈՐԴԵՍՊԱՆ ԾՆՈՂՆԵՐ

Խալիս Պուրի անուն տեղացի մը, որ 1928ին ապրէն զատակ մը ունեցած էր Բէմզիկ անուն կինէ մը, ամսական որոշ գումար մը վճարելով անոր կը հոգար ապրուստը իր զաւկին։

Վերջին տնտեսական տագնապի հետեւանքով Խալիս անկարողութեան կը մատնուի եւ չի կրնար վճարել խոստացած գումարը։ Կինը տղան կը ձգէ եւ կը լքանձնէ հօրը։ Մարդը ամէն օր կը չարչարէր եւ կը ծեծէր տղան։ Առջի օր սասիկ ծեծի մը միջոցին խեղն տղան լանկարդ կը մեռնի։

— Նախնի ձեմով անուն կին մը, ապրէն յարաբերութեան մը հետեւանքով յղի կը մնայ եւ մեղրը անյայտացնելու համար դեղ կը գործածէ եւ հինգ ամսուան փոքրիկը կը վիժեցնէ։

Ոստիկանութիւնը լուր կառնէ եւ կը ձերբակալէ Նախիեն։

ՕՐ. ԱՇԲԱՐ ԳԻՄԱՐՅՈՅԻ ՄԷՋ

Ժոզեֆին Աբար, ինչպէս գրած էինք, փոխադրուած էր Ասֆուրիէ։ Սակայն մօր պնդումներուն վրայ, կատարուիլը որոշած է գայն փոխադրել Դամասկոսի լիմարանը։

Ժոզեֆին Աբար անվերջ կը ստրկանակ հայհոյել անգլիացիներուն։ Ասֆուրիեի հիւանդանոցին տնօրէնը անգլիացի մը ըլլալուն համար, մայրը չուզեր իր աղջիկը հոն պահել։

ԳՈՂԱՍԹԻՒՆ ՊԱԼԱՏԻ ՄԷՋ

Լիբանանի երեսփոխական ժողովի քարտուղար Շեյխ Խալիլ Թաֆիքեանի խնամողական սնուցկ մը ունէր իր գրասենեակին մէջ, ուր օրական գումար մը կը նետէր, կարելով իր ծախքերեն։ Մօտաւորապէս երկու հարիւր ոսկի գոյացած էր այս կերպով։

Առջի օր, քարտուղարը նոր կը մտնէ եւ երբ կուզէ քանի մը թղթեր նետել նոր, կը տեսնէ որ սնուցկը բերէ է։ Կը բնէնէ եւ կը տեսնէ որ աւելի նոր է սնուցկը, թեպէտ նիշերեն իրենին յար եւ նման։ Ցեռ բնութեան յայտնի կրլլայ որ իր սնուցկը գողցած է եւ տեղ դրուած այս նոր եւ պարապ։

Դռնապանը կասկածով ձերբակալուած է։

ՀԱՇԻՇԻ ՄԱՔՍԱՆԵՆԴՈՒԹԵԱՆ ՄԸ ՈՂԻՍԱԿԱՆԸ

Եգիպտական թերթերու մէջ հրատարակուած է հետեւեալ պատմութիւնը։

Երկու Սուրիացիներ հեռամուտ էին գաղտնի կերպով Եգիպտոս ներմուծել հաշիշի կարեւոր քանակութիւն մը։ Անոնք Գէյրութի պանդոկի մը մէջ ծանօթացան հաստատեցին Անգլիացի ծովային նաւատորմի մը հետ որը վերջերս Գէյրութ այցելող անգլիական մարտանաւերուն կը պատկանէր։ Ենթասպան այս երկու անձերը անգլիացի կարծեր է, նկատելով որ անոնք անգլերէն լեզուն օտա ատեն կ'երգով կը խօսին եղեր։

Այս Սուրիացիները ենթասպային կառաջարկեն «սմանչելի գործ» մը, այսինքն հաշիշ փոխադրել Եգիպտոս. անգլիական մարտանաւի մը վրայ, փոխարէն մեծագումար պարիսի մը։

Ենթասպան իրեն եղած առաջարկին պատասխանելու համար 24 ժամ միջոց կուզէ, եւ կրսէ թէ վերջնական պատասխանը հետեւեալ օր կը բերէ նոյն պանդոկ։

Ենթասպան եղելութիւնը կը պատմէ իր պետերուն որոնք հաւանութիւն կուտան որ հաշիշը բերուցուի մարտանաւերուն մէկուն վրայ ինչ որ կը կատարուի։

Ասոր վրայ, երկու Սուրիացիները անմիջապէս Պոդեսթիի նամբով կերթան Ադեխանդրիա ուր ենթասպան իրենց պիտի յանձնէր հաշիշը։

Լարուած ծուղակը յաջողեցաւ կատարելապէս, երկու սուրիացիներ եւ անոնց մեղսակից եգիպտացի մը կը ձերբակալուին երբ որ յանձնումը կը կը կատարուէր իրենց այն պարզ պատճառաւ որ անգլիական մարտանաւերեն անբրկ ձեռագրի միջոցաւ տեղեկութիւն տրուած էր Ադեխանդրիոյ ոստիկանութեան։

Ձերբակալուած երեք անձերը հինգական տարուան բանտարկութեան եւ 1000 եգիպտական ոսկի տուգանքի դատապարտուած են Ադեխանդրիոյ Պաժշական Ատեանի կողմէ, որուն նախագահը վեհ. արձակելէ յետոյ տնօրկակալութիւնը յայտնած է անգլիական ծովային իշխանութեանց հանրային առողջութիւնը բուսաւորող այս խմբակի ձերբակալութեան գործակցած ըլլալուն համար։

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆԸ

931 Հոկտ. 24, Շաբաթ իրիկուն, ժամը 8,30ին

ՀԱՅ ԱՒԵՏԱՐԱՆԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ԺՈՂՈՎԱՐԱՆԻՆ ՄԷՋ

Դասախօսն է՝ ԳԱՍՊԱՐ ԻՓԷՔԵԱՆ

Նիւթը՝

«Ներկայ տնտեսական տագնապը, իր պատճառներն ու հաւանական հետեւանքները»

Մուտքը Համազգային Ընկերութեան անդամներուն համար 10 Սիւրիական դրամով, ոչ-անդամներուն համար 15 դրամով։

Ոչ մէկուն ոտամակ չի զրկուիր։

ՀՐԱՊԱՐԱԿ ԵԼԱՆ

1932 ՏԱՐՈՒԱՆ ՊԱՏԻ ՕՐԱՑՈՑՑՆԵՐԸ

Հայերէն, Ֆրանսերէն եւ Արաբերէն լեզուներով

Ճշգրիտ, մաքուր եւ կանոնաւոր տպագրութիւն, հայկական, Ֆրանսական եւ արաբական տօներու ցուցմունքով։

ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ԵՒ ՓՈՔՐԱՔԱՆԱԿ ՎԱՃԱՌՈՒՄ

Հայրենակցական միութիւններու, ընկերութիւններու, առեւտրական հաստատութիւններու, վաճառատուներու համար մասնաւոր բաղձի տպագրութիւն յանձն կ'առնուին։

Նմոյշներ տեսնելու եւ պայմաններուն տեղեկանալու համար դիմել՝

ԱՐԾԻՒ Հրատարակչական Ընկերութեան

Հասցէ՝ Հիսարեան—Գանուրեան, B. P. 724, Պէյրութ

Սիւրիոյ տրջանէներեն եկած ապատրանքները փութով կը կատարուին։

ՏԷՐ ՄԵԼՔՈՆԵԱՆ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

ՆՈՐ ՍՏԱՑԱԻ

Անգլիական ամենաարնիր կերպասներ

ԹՈՒԻԾ, ԲՕԲԼԻՆ, ՄԵՏՏՔՈՍԷՂԷՆ ԵՒՆԵՒԻՆ

ԵԱՐՏԱՅՈՎ ԵՒ ԿՇԻՌՔՈՎ

ԶՈՐՍ ԳՆԱԾ ԵՆ ԱՆՁԱՄԲ ԵՒ ՄԵԾ ԽՆԱՄՔՈՎ

ԳԻՆԵՐԸ ԽԻՍՏ ԱԺԱՆ

ՓՈՒԹՍՑԷՔ, ՔԱՆԻ ԴԵՌ ՉԵՆ ՍՊԱՌԱԾ

կարի եւ ձեւագիտութեան դասընթաց

Տիկին Տիթա Մանկեան

(ՎԿԱՅԵԱԼ ՓԱՐԻԶԷՆ)

Յայտնի դերձակուհի տիկին Տիթա Մանկեանի ձեւագիտութեան չորրորդ դասընթացքը կ'սկսի ամսոյս 20ին։ Արձանագրութիւնները կ'սկսին ամսոյս 10ին, ամէն օր կէսօրէ առաջ ժամը 8—12, իր նախկին տեղը, «Էքքոյ տր Թրուա Տօքթէօրֆ» Տիրդ դիմաց, Կուբրս փողոց։

Երեք ամսուան մէջ, ամենավերջին մեթոտներով և արդիական միջոցներով եր սորվեցնէ ձեւագիտութեան բոլոր բարդութիւնները և կ'օժանդէ Բ. Գոմիսէրութիւնէն հաստատուած վկայականներով։

Համոզուելու համար անգամ մը դիմեցէք իր 50է աւելի չրջանաւարտներուն։

ԸՆՏԱՆԻՔԻՆ ԱՍՏՂԸ

(L'Etoile du Foyer)

Ձեր դրամագլուխը ամբողջու բեամբ գործի մը մէջ դնելէ առաջ, որոշ ժամանակամիջոցի մը համարսուոյգ դրամագլուխ մը *ապահովելու համար Ձեզի*, ասնն վայրկեան կարելի ձախողութեան մը առաջը ապանով կերպով առնելու համար. Ձեր բաղկացած *օգնութիւնը հիմնելու համար*, անդամագրուեցէք «Լ'Էքուայ տիւ Ֆուայէ»ին, որուն նշանաբանն ու ասպղը կը փայլին 40 տարիէ իվեր եւ Ֆրանսայի ու Ամերիկի մէջ ուր ճարաւոր ընտանիքներու միջոց տրուած է իրենց համար օգնել մը հայթայթելու եւ որը այժմ կուգայ իր աջակցութիւնը բերելու Սուրիական եւ Լիբանանեան ժողովուրդներուն։

Ընդհ. Գործակալութիւն

Պուրն, պանգոկ Սավարա,

Պէյրութ.

— Նախ, վարպետ, անցեալ օրուան տեղեկատուութեանցս համար երեք նարդէզոնը վճարեցէք։

— Մի՛շտ դրամ։ Ա՛ռ, չտնորդի։

Եւ պահանջած դրամը նետեց անոր։

— Շնորհակալ եմ, վարպետ։ Քեզի աղէկ լուր կը բերեմ։

— Նախ ըսէ թէ ինչո՞ւ չես դար չարաթէ մը ի վեր։

— Հոս գործ չունէի կատարելիք որովհետեւ կ'աշխատէի։

— Շատ բարի։ Շարունակէ։

— Ֆրէքանթէն Քամբրանի քով ընդունիլ տուաւ տղան։

— Ֆրէքանթէն։ Վա՛յ, ապուշ, վա՛յ։ Կը տեսնե՞ս որ տղաւնիի չափ միամիտ է այդ տանձը՝ խօսքերուս հաւատալու համար։ Բարեբախտաբար, անոյ համար ես պարկեշտ վաճառական պրն. Պէրթիէն մըն եմ։ Վա՛յ քաւադար։

— Մանկ ըրէք, վարպետ։ Ինդրոյ առարկայ տղան զինուորական այս միջավայրէն՝ բնակտնաբար կ'ախորժի այնքան որքան ձուկը ջուրէն։ Անյաջորէն մտիկ կ'ընէ ամէն ինչոր կը պատմուի որովհետեւ միայն պատերազմի մասին է որ կը խօսուի։ Իսկապէս կուգայ ինձի պատմելու յանձները։ Աւելին ըլլալով անսահման երախտագիտութեամբ լեցուած է ինձի հանդէպ, որովհետեւ զինքը ջուրէն ազատեցի։ Երբեք դիս չի ծախէր։

Այդ ամէնը լաւ են, պատասխանեց ծերուկը՝ ձեռքերը իրարու շփելով։

— Բացի ասկէ, իր մայրն ալ որ մեռած է Քամբրան կը կոչուի։

— Տիկին Քամբրա՞ն, դուռաց հրեան, Քամբրա՞ն մը...։

— Ուրեմն վայ սատանայ, ո՞ւր պիտի տեղաւորենք այդքան ծխախոտը։

Եւ երկուքը միասին հեռացան, Ծանր Մայթին վերայ առանձին ձգելով։

ԳԼՈՒԽ Զ.

Ծան սրբեց ճակտին քրտինքը և դողդոջուն քայլերով՝ ուղեց տուն դառնալ քարափներուն ճամբով։ Սակայն Մէջոի երկարութեան քալած ատեն տատանում մը ունեցաւ և յանկարծ՝ հաւասարակշռութիւնը կորսնցնելով՝ հոսուն ջուրին մէջ ինկաւ...։

Այս անսպասելի լոգանքով ուշքերուած՝ հասկցաւ վտանգը։ Լողալ չէր գիտեր։ Հալիւ թէ ջուրին երեսը կրնար ինքզինքը բռնել։ Կ'ուզէր կառչիլ քարափին սակայն գետին հոսանքը զինքը մէջտեղը կը քշէր։ Օգնութիւն կը պոռար։ Չկար պատասխանող։ Ջուրին երեսը մնալու համար ձիգ կ'ընէր տապալելով գլուխը ջուրէն դուրս։ Բայց քիչ քիչ ուժերը սկսան։ Ցանկաց խորհեցաւ թէ պիտի սեռնէր, հո՛ս, ջրահեղձ, մինչ երկու եղբարքներուն վրայ իրեն նման մարդիկ կ'ուտէին, կը խմէին հանդիստ կ'ընէին, կը վայելէին կեանքը որ իրմէ կը խլուսփլէր։ Ջուրը բերանը կը լեցուէր։ Մեռնիլ առանձի՞ն...։ Մ'հ...։ Առանց օրուելու բարեկամ ձայնի մը, առանց կեանքի մինչեւ վերջին լոյսը ունենալու իր աչքերուն մէջ շնչուած սիրելի ակնարկներ...։ Անգամ մը ևս ձեռուները գնցեց։ Ջուրը աչքերը կը կուրցնէր։ Մեռնի՛լ, մեռնի՛լ, և յետո՛յ...։ Քրիստոնէական վարդապետութեան դասերը կայծակի մը, հանգոյն ինկան մտքին մէջ։ Վախցաւ, սոսկաց, ցնցուեցաւ խոլ անձկութեամբ մը և զերազոյն ճիգով մը փորձեց ինքզինքը

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԵԿԵՂԵՑԻՆ ԲԱԺԱՆՈՒՄԸ ՍՊԱՆԻՈՅՄԷՋ

Մատրիտ.— Սպանիական սահմանադրութեան 30 դ. յօդուածը, որ կը տրամադրէ թէ պետութիւնը կրօնք չունի, Քորթէզներէն ընդունուեցաւ 41ի դէմ 287 ձայնով։ Վարչապետ Մ. Զամօրա ընդդիմացաւ այդ քուէարկութեան, պահանջելով որ Վատիկանի հետ յարաբերութեանց դուռը բաց թողուի և յարեց թէ այդ օրէնքը խառնակութեանց պատճառ պիտի ըլլայ։

ՍԹԵՐԼԻՆԸ ՊԻՏԻ ԿԱՑՈՒՆԱՑՈՒԻ 100 ՖՐԱՆՔԻ

Փարիզ.— (Էքսէլսիօր) կը հրատարակէ տեսակցութիւն մը, որ ունեցած է անգլիական պանքային վարիչներէն միոյն — հաւանաբար պանքայի կառավարիչին — հետ, որուն մէջ ըսած է թէ սթերլինը պիտի կայունացուի 100 ֆրանքի վրայ և կամ անկէ վեր։

ԻՍԼԱՄԱԿԱՆ ԽԱԼԻՖԱՅՈՒԹԵԱՆ ՎԵՐԱՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ

Լոնտոն.— «Տէյլի Մէյլ» կը գրէ թէ հնդիկ ցեղապետներէն Մօլա Շէֆքէթ Ալի ըրած փորձերը խալիֆայութեան վերահաստատումին համար Երուսաղէմի մէջ իսլամական համաժողով մը գումարելու մասին, մտահոգութեան մատնած է իսլամական երկիրները։ Մօլա Շէֆքէթ Ալի կը խորհի իշխան Ագտիւ Մէճիտը խալիֆա հռչակել, մինչ Ֆէյսալ թագաւորը, Անդրյորդանի Էմիր Ապտալլահը, Իպն Սէուտը և Եէմէնի Իմամ Եահեան դէմ են այդ անուանումին։ Եգիպտոս անգամ յաւ. աչքով չդիտեր այդ բանը, տրուած ըլլալով որ, ասկէ առաջ ան կ'ուզէր ըլլայ իսլամ խալիֆայութեան կեդրոնը։ Այս ծրագրին դէմ ամենամեծ ընդդիմութիւնը պիտի գայ Խուրքիայէն, որ չուզեր հին կրօնա-աշխարհական իշխանութիւնը վերահաստատուած տեսնել։ Արդարեւ Թրքական դեսպանը այդ հարցին շուրջ տեսակցութիւն մը ունեցաւ Ֆօրէյն Օֆիսի բարձրաստիճան պաշտօնատարներուն հետ։

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ԱՐՏԱՔԻՆ ԱՌԵՒՏՈՒՐԸ

Պերլին.— Օեպտ. ամսուան գերմանիոյ արտաքին առեւտուրը նպաստաւոր վիճակ մը կը ներկայացնէ հասնելով 387 միլ. մարքի, ինչ որ մրցանիշ մըն է Օգոստ. ամսուան հետ բաղդատմամբ 66 միլ. մարքի առաւելութիւն մը կը ցուցնէ։ Թերթերը կ'ըսեն թէ Գերմանիա վարկերու պակասին հետեւանքով ստիպուած է ուժ տալ իր արտածութեանց։ Սթերլինի արժէքը կայուն էր և չորեքշաբթի օր Ռայխսպանքի մէջ կարժէր 16 32 մարք։

ՌՈՒՍԱԹՈՒՐՔ ՅԱՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Պօլիս. Ռուսիոյ արտաքի գործոց քօմիսէր Մ. Լիթվինոֆի էնկիւրի ընելիք այցելութիւնը մեծապէս կ'զբաղեցնէ մամուլը։ Քաղաքական շրջանակները մեծ կարեւորութիւն կուտան անոր։ Կէս պաշտօնական (հաբիտիէթ)ը խմբագրականի մը մէջ կը գրէ թէ Թրքա-սովէթ բարեկամութիւնը Թուրքիոյ արտաքին քաղաքականութեան անկիւնաքարը կը կազմէ։

Ի՞ՆՉ ԿԸ ԽՈՍՏԱՆԱՆ ԱՆԳԼԻՈՅ ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐՆԵՐ

Լոնտոն.— Ընտրական յայտարարութեանց մէջ, որոնք հրատարակուեցան վերջերս ընտրողներուն քուէները ապահովելու համար, կը գտնուի նաև կոչ, զոր մէջտեղ դրած են անգլիոյ համայնավարները, առանձին կուսակցութեան մը պիտակին ներքև։ Այդ կուսակցութիւնը իր ընտրողներուն կը խոստանայ աւելցնել անգործներուն յատկացուած նպաստը, որպէսզի կարենան պայքարիլ սղութեան դէմ, պակսեցնել տուներուն վարձը, անգործութեան շրջանին արտօնել զիրենք որ ձրիաբար համբարդեն օթոպիւսներով և հանրակառքերով, աղքատ գործաւորներուն ձրիաբար ուսուցանեն և գգեստ բաժնել՝ առնելով սուղ գիներով ծախող խանութներէ։ Գործաւորներու և պաշտօնեաներու եկամուտներէն տուրք չգանձել և մաքսատուրք չառնել։

ՏՔԹ. Մ. Ս. ՏԱՔԷՍԵԱՆ

Նախկին ներքին բժիշկ ԹԱՂԱՊԵՏ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻՆ
Այժմ միայն բժիշկ St. ELIE ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻՆ

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԵՐ
ՆԱՀԷՐԻ ՈՍՏԻԿԱՆԱՏԱՆ ԴԻՄԱՑ ԻՐ ՔԼԻՆԻՔԻ ՄԷՋ

Ամէն օր (Կէսօրէ առաջ 10—12
(Կէսօրէ վերջ 1 — 3

ՄՆԹ.— Հինգշաբթի եւ շաբաթ կէսօրէ վերջ ադխաս հիւանդներուն ձրի։

Տօքթ. Խ. Գրիգորեան

Հիւանդ կ'ընդունի իր սեփական տան նոր դարմանատան մէջ, ամէն օր ժամը 8—6։

Նոր քլինիքի հասցէն.—
Հին դարմանատան մօտ, Նէհր գացող թրամվայի գծին վրայէն դէպի Դարանթինա դարձող մեծ ճամբու վրայ (Իպրահիմ փաշա փողոց) ձախ կողմը։

ՏՕՔԹ. ԳԵՈՐԳ ԿԷՐԿԷՐԵԱՆ

Վկայեալ Lauréat նախկին Interne եւ այժմ մնայուն ՄԱՍՆԱԳԷՏ բժիշկ Ֆրանսական հիւանդանոցի ԱՔՔԻ, ՔԹԻ, ԿՈՂՈՐԴԻ, ԱԿԱՆՋԻ և ԳԼԽՈՒ հիւանդութիւններու բաժնին։

Հիւանդ կ'ընդունի կէսօրէ վերջ ժամը 2—6
իր քլինիքին մէջ rue de Damas, No. 15
Հիւանդները ուղղակի հիւանդանոց կ'ընդունուին իր կողմէ տրուած մուտքի բաղոնով։
Աղքատ հիւանդներու ձրի դարմանում, ամէն օր կէսօրէ առաջ ժամը 10—12, հիւանդանոցի դարմանատան մէջ։

ՏՕՔԹ. ԼԵՒՈՆ ԵԷՆԻՔՕՄՃՇԻԵԱՆ

(Նախկին օՀՃ ՅԼԻՆԻՔ Գեյրութի Ամերիկ. հիւանդանոցի)

Իր նոր դարմանատունը կը գտնուի Ալէնպի փողոց (նախկին Մաարաթ), Լիբանանի Խորհրդարանի նորակառոյց պալատի հիւդ դիմաց, երկրորդ յարկ։

Ընդունելութեան ժամեր.—
Կէսօրէ առաջ ժամը 9—12, կէսօրէ վերջ 2—6։
ԶՔԱՒՈՐՆԵՐՈՒՆ ՄԻՇՏ ՁՐԻ։

ՊԱՏՈՒՆ ԼԻԲԱՆԱՆ
ՁԱՏԼԷ
Հայկական միակ պանդոկը Զանգէի մէջ
ՄԱՔՈՒԻՐ ՍՊԱՍԱՐԿՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՀԱՄԱՐՁԱԾ ԶԻՆՈՎՈՐԱԿԱՆՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ ԱՆԿԱՐԳԻՆԵՐԸ ԿԷՍ ԳԻՆ
ՏՈՒՆ ՎԱՐՁԵԼ ՈՒԶՈՂՆԵՐՈՒՆ
Տէր եւ տնօրէն Գ. ՍԻՐԱՆԻՄԵԱՆ

ՏՔԹ. Բ. ԳՈՒԼԱԳԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ՝ ՆԵՐՔԻՆ, ՄՈՐԹԱՅԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

ՎԿԱՅԵԱԼ ՓԱՐԻԶԻ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑՆԵՐԷՆ

Կը դարմանէ գիտական ամենավերջին մեթոտներով, թոքերու, սամսոխի, ապիֆիցերու յեարդի ամէն տեսակ հիւանդութիւններ։ Հին եւ նոր չերմամիզութիւնը իր բոլոր բարդութիւններով, ինչպես նաեւ Ֆրանկախ, եւ մորթային հիւանդութիւններ։
Առագ, արմատական եւ բարեխիղճ դարմանում։
Հիւանդ կ'ընդունի ամէն օր, բացի կիրակի, իր նախկին դարմանատան մէջ. ժամը 8—12 եւ 2—6 ու մասնաւոր ժամադրութեամբ։
Երեքշաբթի օրերը, ժամը 2—5 վկայեալ ԱՂՔԱՏՆԵՐՈՒՆ ԶՐԻ
Ժօրժ Հասեան փողոց՝ թիւ 8

ՕԹԷԼ ԱԼԷՆՊԻ
Hôtel ALLENBY
ՍԼԷՄՊԻ ՓՈՂՈՑ
ԹԷԼԷՖ. 262
ՀԵՌԱԳԻՐ HOTEL ALLENBY
Հայկական նոր օթէլ. անուանի յափ փառաւոր, անքաղդատելիօրէն մաքուր, շքեղ տեսարան, բոլոր սենեակները փողոցի կողմ, խնամուած սպասարկութիւն.

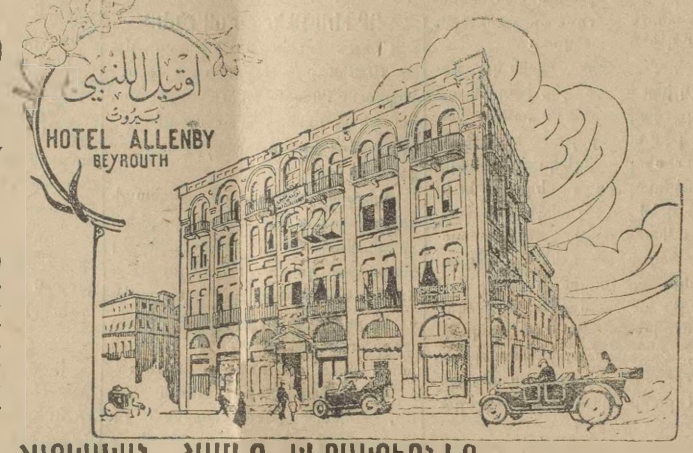

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՄԵՂ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐ
ՇԱՏ ԴԻՒՐՍՄԱՏՋԵԼԻ ԳԻՆԵՐ ԴԻՄԵՑԷՔ ԵՒ ՊԻՏԻ ՀԱՄՈԶՈՒԷՔ
Տէր եւ տնօրէն՝ ՎԱՀԱՆ ՏԻՐԱՑՈՒԵԱՆ և Ժ. ԱԲԷԼԵԱՆ

ՏՊԱՐԱՆ ԱԶԴԱԿ

Ելեքտրաշարժ տպագրական մեծ եւ փոքր մեքենաներ եւ հայերէն, արաբերէն ու Ֆրանսերէն ամէն տեսակ տառեր։

«Ազդակ»ի տպարանին մէջ կը տպուին «Ազդակ»էն զատ «Անտ Իւլ Ճէնտիտ» արաբական 8 էջնոց մեծ օրաթերթը եւ երկու արաբերէն շաբաթաթերթեր՝ «Էլ Թէդրաքի» եւ «Էլ Եաբալաքի»։

Տպագրական ամէն տեսակ գործերու համար ունի առանձին բաժին մը, բոլորովին նոր տառերով եւ մասնաւոր տպագրական գործիքներով։

ՍԱԿԱՐԱՆ ՊԷՏՐՈՒԹԻՒ
16 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1931

	Սուրիկ.
Եգիպտկ. Ոսկադրամ.	495
Անգլիկն. »	484
Տօլար »	125
Թրքական »	59
Գանէ Օթոման	150
Իտալական Լիր 100	640
Ցունական. Տրախմի 100	150
Անգլկ. ոսկի	608
Ֆրանս. »	479
Օսման. ,,	551
Ազծան մէճիտ	32
Գրէտի Ֆոնս. Ա.	
,, ,, Բ.	
,, ,, Գ.	

ՄէՃէրեան եղբարք Բիւ Ֆօր
Թէլէֆօն՝ 5-19

Տոկուն շինուածք
Վայելուչ տեսք
Հնչուն եւ բնական ձայն
Ահա յատկանիշներ՝

ՈՐՈՆՑՄԱՄԲ ԿԸ ՁԱՏՈՐՈՇՈՒԻՆ

ԱՓՕԼԼՕ ՖՕՆՕՆԵՐԸ

Պատրաստուած վերջին կատարելագործեալ դրութեամբ, Անգլ. ամենանոր եւ ամենամեծ ընկերութեան կողմէ

APOLLO GRAMOPHONE Co. Ltd
(of London)

ԱՓՕԼԼՕ՝ ՖՕՆՕՆԵՐՈՒ ԹԱԳԱՒՈՐԸ !!!

Կատարեալ համոզում գոյացնելու համար անգամ մը այցելեցէք
MAISON APOLLO, Rue de la Poste, BEYROUTH
Փարոպիտ՝ եւ ֆօնօս՝ ամէն ձեւի, ամփիսիի տակ եւ առաւելագոյն գիներ
դիւրամատչելի գին, վճարումի դիւրութիւն։
Ընդհ. ներկայացուցիչներ՝ Սիւրիոյ, Պաղեստինի, Անդրյորդանանի, Միջագետքի եւ Կիպրոսի.— ՍԻՆԱՆԵԱՆ ԵՂԲՕՐ
SINANIAN FRÈRES, Boîte Postale 642, BEYROUTH (Syrie)

Վիճակահանութեանց ընդհ. գործակալութիւն
Մ. ԿԱՊՐԱՇ ՊՕՐՍԱ B. P. 422 ՊԷՅՐՈՒԹ

Մօտերս կը սկսին հետեւեալ հինգամսեայ պետական հռչակաւոր վիճակահանութիւնները, որոնք կ'ընծայեն շահելու ամենէն մեծ հաւանականութիւնը եւ բոլորն ալ կազմակերպուած են իրենց կառավարութիւններուն կողմէ։

ՏԱՆԸՄԱՐԳԱ (51rq)։— Ա. թիւրաթը կը սկսի 10 Նոյեմբերին։ 50,000 թիւ՝ 21,175ը շահող։— Կարելի է շահիլ մինչեւ ուրբ ՀԻՆԳ ՄԻԼԻՈՆ ֆրանք։
Ցամսերը կ'արժեն՝ մէճմի թիւրաթի համար՝ Ա դրամ 1,000 (լմաց տասն)։ Կայ նաեւ 1Լ։, հատարդ եւ մէկ ութերորդ տասն։

ԱՒՍՏՐԻԱ (26rq)։— Ա. թիւրաթը կը սկսի 17 Նոյեմբերին։ 84,000 թիւ 42,000ը շահող։— Կարելի է շահիլ մինչեւ ուրբ ԵՐԵՔ ՄԻԼԻՈՆ ֆրանք։
Ցամսերը կ'արժեն՝ մէճմի թիւրաթի համար՝ Ա. դրամ 1,000 (լմաց տասն)։ Կայ նաեւ 1Լ։, հատարդ եւ մէկ ութերորդ տասն։

ԵՈՒՏՕՍԼԱՎ (73rq)։— Ա. թիւրաթը կ'սկսի 19 Նոյեմբերին։ 100,000 թիւ։ 50,000ը շահող։— Կարելի է շահիլ մինչեւ ուրբ ԵՐԿՈՒ ՄԻԼԻՈՆ ֆրանք։
Ցամսերը կ'արժեն՝ Ա. դրամ 600 (լմաց տասն)։ Կայ նաեւ 1Լ։, եւ հատարդ

ՉԵԽՈՍԼՈՎԱԿԻԱ (26rq)։— Ա. թիւրաթը կը սկսի 15 Դեկտեմբերին։ 105,000 թիւ՝ 52,500 շահող։ Կարելի է շահիլ մինչեւ ՈՒՐՈՒԷ ՄԻԼԻՈՆ ֆրանք։
Ցամսերը կ'արժեն՝ մէճմի թիւրաթի համար՝ Ա. դրամ 600 (լմաց տասն)։ Կայ նաեւ 1Լ։, հատարդ եւ մէկ ութերորդ տասն։

Բոլորին բլանները և յանող թիւերու ցուցակները ձրի։ Վաճառորդներուն և մէկ ամբողջէ աւելի տոմսակ գնողներուն մասնաւոր զեղչ։— Ամիսը մինչև 250 ս. զրչ.ի ապապրանքներուն փոստի ծախք չի պահանջուիր։ Աւելի մանրամասնութեանց, ինչպէս և տոմսակ գնելու և յանուածները պանձելու համար դիմել Վիճակահանութեանց Ընդհանուր Գործակալութեան (Մ. ԿԱՊՐԱՇ) ՊՕՐՍԱ—Պէյրութ (B. P. 422)։

վեր բռնել դարձեալ։ Բայց հեղեղին և աչքերուն մէջ ամէն բան տակնուվրայ եղաւ ու սահեցաւ...

. . . . . .

— Տղա՛յ, տղա՛յ...

Ֆատէն էր. ամբողջովին ջուր կտրած։

Շոսէ կամուրջէն կ'անցնէր, երբ տեսաւ որ Ժան ջուրերուն տակ կ'անհետանար։ Գետը ցատկած և լողալով հասած էր բարեկամին՝ զոր փոկէն բռնելով գետեղը բերած էր։ Հիմա գետամոյնին հագուստները կը քակէր և կ'աշխատէր զայն ուշաբերելու։ Ժան բացաւ աչքերը։ Ահաբեկ չորս դին նայեցաւ։ Ցետոյ անցածը յիշելով գոչեց.

— Մա՛հ... մա՛հ...։ Լիւսիէ՛ն, թող մի՛ տար որ մեռնիմ...։

— Մեռնի՞լ...։ Երա՛զ կը տեսնես։ Ուժեղ խմիչք մը և ինքզինքդ կը գտնես։ Ցետոյ եկո՛ւր։

Ոտքի կանգնելու օգնեց անոր։ Գացին մաքսատան գրասենեակը որ էիշդ հոն էր։ Երկուքն ալ չփեցին, ոսմով սուրճ խմցուցին անոնց եւ պաշտօնեային քաղաքային հագուստները հագուցեալով Սէն—Վիքթոր թաղը դարձան զրեթէ վերակենդանացած։

— Գիշերը աղուոր մը քնանալէդ վերջ՝ վարդի պէս կը թարմանաս և՝ կրնաս երթալ զօրավարին։

— Գրեթէ բան մը չունիմ, բսաւ Ժան։ Բեղի իմնպէս չնորհակտութիւնս յայտնելու եմ։ Գետին յատակը երթալու վրայ էի և դուն դիս ազատեցիր։ Կեանքս քեզի կը պարտիմ։

— Զայնդ կարէ՛, լակոտ, բարեկամական ծառայութիւն մըն է. ո՛չ աւելի ոչ նուազ։ Ջիւսէնք այդ մասին։

— Ջիւսէ՞ք... լաւ, սակայն ես երբեք պիտի չըկրնամ մոռնալ։

Այս դէպքէն քանի մը օր յետոյ, Ֆատէ, արյալոյսին Սէն-Բոլ դրան շարժական կամուրջին տակ կը սողոսկէր՝ պահակին ուշադրութիւնը չշրաւիրելու համար չատ մը դարձդարձիկ ճամբաներէ անցնելէ վերջ։

Տեսաւ մինչև գետին անրևութացաւ փոքրուածքի մը մէջ, զոր՝ հոն բուսած խոտերը անտեսանելի կը դարձնէին։ Քանի մը մէթր սողոսկելէ յետոյ՝ հետզհետէ չտկուեցաւ որովհետև անցքը կը յայտնար։ Ելեքտրական լապտեր մը վառած էր՝ խուսափելու համար ճամբան գացող ցեխի կոյտերէն և քարերէն։ Քանի մը վայրկեան քալելէ վերջ մինաձոյլ դրան մը առջև կանգ առաւ։ Դրպանէն հանած խոշոր բանալիով մը դուռը բացաւ, ներս մտաւ, խնամքով զոցեց։ Խուլ աղմուկ մը հասաւ ականջին։ Քայլերը շտապեց և քիչ վերջ մայրի խոշոր կտորի մը վրայ ելլելով՝ երեք անգամ սուլեց։ Աղմուկը դադրեցաւ։ Քիչ յետոյ և մայրը թեթեւօրէն տեղափոխուեցաւ։ Լիւսիէն խոյացաւ բացուածքին մէջ և մայրը ինքնաբերաբար՝ իր նախկին դիրքը ստացաւ։

Երիտասարդը կը գտնուէր հիմա կլոր փոքրուածքի մը մէջ՝ զոր կը լուսաւորէին երկու ելեքտրական լոյսեր։ Ուրիշ ոեէ մէկը ապշահար կը մնար ի տես այս արտառոց և խոնաւ սենեակին զոր կը տաքցնէր քարիւղի վառարան մը, և ուր կը տեսնուէին ամենազանազան առարկաներ, հրացաններ, սարքաձակներ, փամփուշտներ, ևն։ Նաև այս ամէնը պատած էր չտեսնուած գարշահոտութիւն մը որ կարելի չէր բսել թէ կերակուրի՞, քարիւղի՞ թէ քիմիական հոտ մըն էր։

Ժանտատեսիլ կարճուկ մէկը, աղտոտ մօրուքով, ոսկրուտ և դեմդեղին դէմքին վրայ փոսացած աչքերով, Լիւսիէնը բռնած ցնցեց։

— Ըսէ՛ տեսնեմ ի՞նչ կը բերես։

Այս դէպքէն քանի մը օր յետոյ, Ֆատէ, արյալոյսին Սէն-Բոլ դրան շարժական կամուրջին տակ կը սողոսկէր՝ պահակին ուշադրութիւնը չշրաւիրելու համար չատ մը դարձդարձիկ ճամբաներէ անցնելէ վերջ։

Տեսաւ մինչև գետին անրևութացաւ փոքրուածքի մը մէջ, զոր՝ հոն բուսած խոտերը անտեսանելի կը դարձնէին։ Քանի մը մէթր սողոսկելէ յետոյ՝ հետզհետէ չտկուեցաւ որովհետև անցքը կը յայտնար։ Ելեքտրական լապտեր մը վառած էր՝ խուսափելու համար ճամբան գացող ցեխի կոյտերէն և քարերէն։ Քանի մը վայրկեան քալելէ վերջ մինաձոյլ դրան մը առջև կանգ առաւ։ Դրպանէն հանած խոշոր բանալիով մը դուռը բացաւ, ներս մտաւ, խնամքով զոցեց։ Խուլ աղմուկ մը հասաւ ականջին։ Քայլերը շտապեց և քիչ վերջ մայրի խոշոր կտորի մը վրայ ելլելով՝ երեք անգամ սուլեց։ Աղմուկը դադրեցաւ։ Քիչ յետոյ և մայրը թեթեւօրէն տեղափոխուեցաւ։ Լիւսիէն խոյացաւ բացուածքին մէջ և մայրը ինքնաբերաբար՝ իր նախկին դիրքը ստացաւ։

Երիտասարդը կը գտնուէր հիմա կլոր փոքրուածքի մը մէջ՝ զոր կը լուսաւորէին երկու ելեքտրական լոյսեր։ Ուրիշ ոեէ մէկը ապշահար կը մնար ի տես այս արտառոց և խոնաւ սենեակին զոր կը տաքցնէր քարիւղի վառարան մը, և ուր կը տեսնուէին ամենազանազան առարկաներ, հրացաններ, սարքաձակներ, փամփուշտներ, ևն։ Նաև այս ամէնը պատած էր չտեսնուած գարշահոտութիւն մը որ կարելի չէր բսել թէ կերակուրի՞, քարիւղի՞ թէ քիմիական հոտ մըն էր։

Ժանտատեսիլ կարճուկ մէկը, աղտոտ մօրուքով, ոսկրուտ և դեմդեղին դէմքին վրայ փոսացած աչքերով, Լիւսիէնը բռնած ցնցեց։

— Ըսէ՛ տեսնեմ ի՞նչ կը բերես։

«Time is money»
Ժամանակը ոսկի է

ԶԷՆԻԹ ԺԱՄԱՑՈՅՑԸ ՇՆՈՐՀԻՒ ԻՐ ԱՄԵՆԱՃՇԳՐՏՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՃՇԴԱՊԱՇՈՒԹԵԱՆ

անգուգական յատկութիւններուն ձեզի դրամ կը տահեցնէ առանց դժուարութեան, կարելիութիւն տալով խնայելու ձեր ոսկիներն անգամ։

Ունիմ ժամացոյցներու ամբողջ շարք, ոսկի, արծաթ թէ նիքել, կիներու եւ այրերու համար։

Կ'ԱՊԱՀՈՎՈՒԻՆ ՆԱԵՒ ԲՈԼՈՐ ՆՈՐՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ՝ ԱՄԵՆԱՆՊԱՍՏԱՒՈՐ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐՈՎ
Ընդհ. ներկայացուցիչ՝ ԽԱՉԱՏՈՒՐ ՇԱՀԻՆ (Ֆօշ փողոց)
Վաճառատուն՝ Վէյկան փողոց, քաղաքապետարանի դռան կից։

Կեանքի սղութեան դէմ!

այլեւս ոչ ներկայացում ոչ նուագ առանց նուագը ձեր տան մէջ։

ՕՏԷՕՆ

Սկաւառակի եւ ֆօնօի յայտնի մարքան ձեզ այս կը մատուցէ քիչ դրամով ամէն գիշեր ընտիր նուագ լսելու հաճոյքը։

Գնեցէք **ՕՏԷՕՆ** ֆօնօ մը որմէ անկասկած պիտի հմայուիք եւ նշորհիւ այս հռչակաւոր մարքայի սկաւառակներուն շարունակական ժամանման, կրնաք ամէն իրիկուն, Ձեր տուներուն մէջ վայելել ամենամեծ նուագահանդէսները եւ նուագները, իրենց վերջին ստեղծագործութիւններով։

Գլխաւոր ոչ ներկայացում եւ ոչ ալ նուագասնդէս. այդ բոլորը ունենալ ձեր տան մէջ միակ միջոցն կեանքի սղութեան դէմ իսկապես գոհացուցիչ։